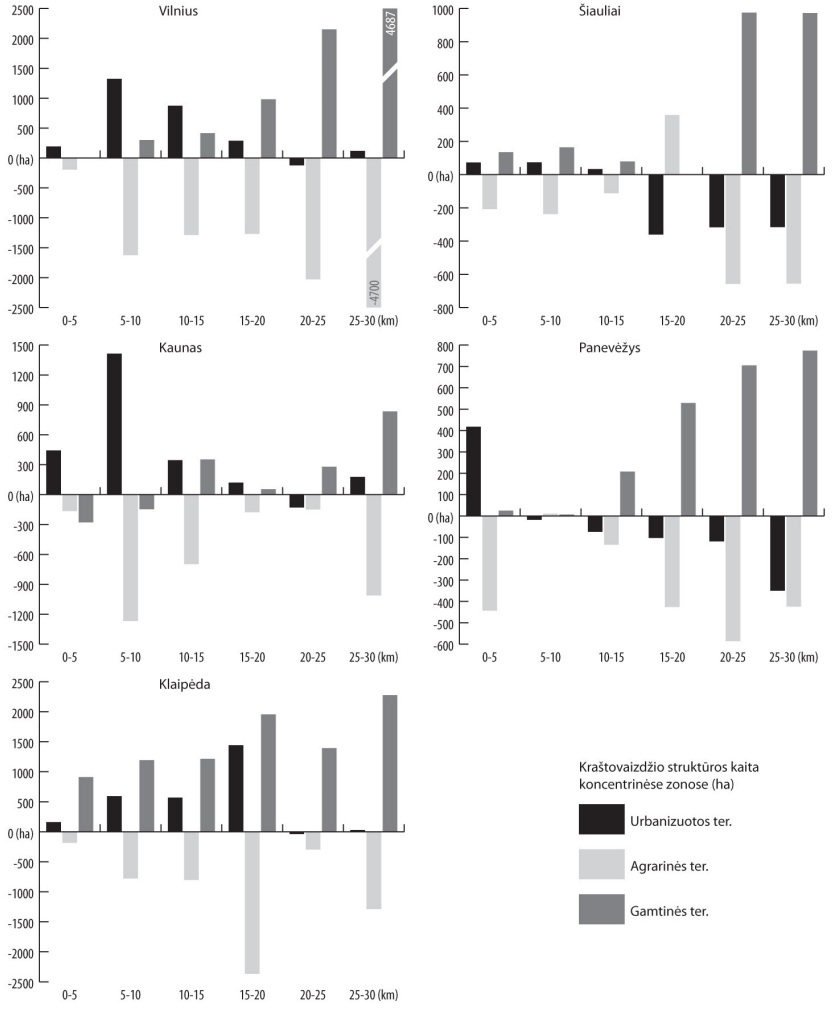
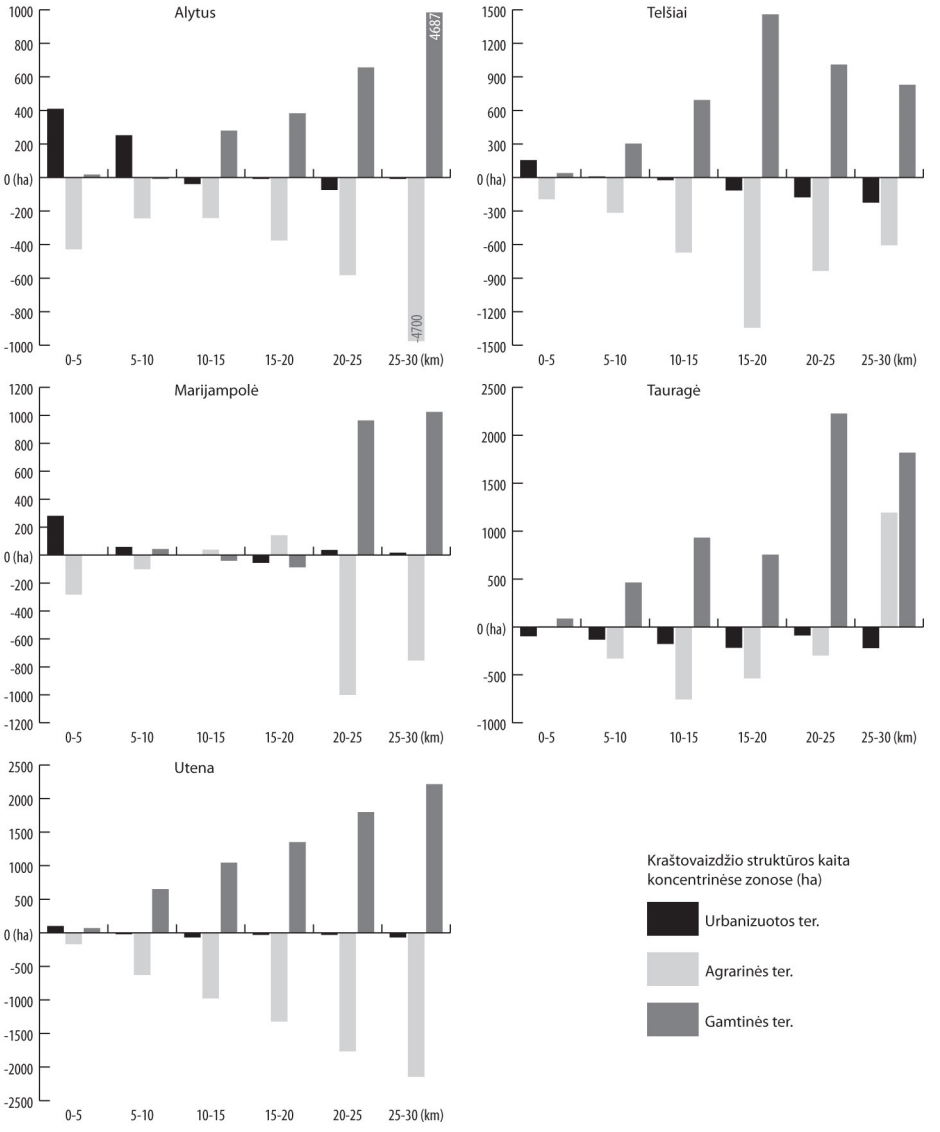
B priedas. Urbanizuotų morfologinių zonų tyrimo medžiaga

B1 priedas. Kraštovaizdžio struktūros kaita

B1.1 pav. Kraštovaizdžio struktūros kaita (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų regionai)
Fig. B1.1. Change of landscape structure (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys urban regions)

B1.2 pav. Kraštovaizdžio struktūros kaita (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestų regionai)
Fig. B1.2. Change of landscape structure (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage urban regions)

B2 priedas. Urbanizuotų morfologinių zonų erdvinių duomenų sudarymo eiga

B2.1 lentelė. Urbanizuotų morfologinių zonų erdvinių duomenų sudarymo eiga (adaptuota pagal EEA 2010)
Table B2.1. Procedural steps for creation of spatial dataset of urban morphological zones (adapted from EEA 2010)

Eil. Nr.	Aprašymas	Pastabos
1	Pagrindinių UMZ sudarančių objektų duomenų pasiruošimas	
1.1	Pažymimi objektai (*select by expression*), kurių kodai yra 111, 112, 121, 141, sukuriamas pažymėtus objektus apimantis SHP failas „CoreClasses“.	–
1.2	„CoreClasses“ objektai apjungiami (*dissolve*), sukuriamas SHP failas „CoreClasses_dissolve“.	–
1.3	„CoreClasses_dissolve“ objektai paverčiami į linijinius objektus (*polygons to lines*), sukuriamas SHP failas „CoreClasses_dissolve_lines“.	–
1.4	„CoreClasses_dissolve_lines“ objektai vėl paverčiami poligonais (*lines to polygons*), sukuriamas SHP failas „CoreClasses_dissolve_polygons“.	–
1.5	Randami skirtumai (*difference*) tarp „CoreClasses_dissolve_polygons“ ir „CoreClasses“ objektų, sukuriamas SHP failas „CoreClasses_gaps“.	Galima sugretinti išskirtus SHP failo „CoreClasses_gaps“ objektus su SHP failo „ForestsScrub_source“ objektais.
2	Antraeilių UMZ sudarančių objektų duomenų pasiruošimas	
2.1	Pažymimi objektai (*select by expression*), kurių kodai yra 123, 124, 142, sukuriamas pažymėtus objektus apimantis SHP failas „EnlargedCoreClasses_source“.	–

B2.1 lentelės tęsinys

Eil. Nr.	Aprašymas	Pastabos
2.2	Pažymimi SHP failo „EnlargedCoreClasses_source“ objektai (*select by location*), kurie liečia SHP failo „CoreClasses“ objektus, sukuriamas pažymėtus objektus apimantis SHP failas „EnlargedCoreClasses_source_final“.	Kartojama tol, kol prijungiami visi bendras kraštines turintys objektai, arba atliekama rankiniu būdu, iš karto pažymint visus tiesiogiai arba netiesiogiai (per kitą „EnlargedCoreClasses_source“ objektą) SHP failo „CoreClasses“ objektus liečiantys SHP failo „EnlargedCoreClasses_source“ objektai. Klaipėdos atveju papildomai rankiniu būdų pažymimas tarptautinės keltų perkėlos plotas (objektų identifikaciniai kodai: 1995 m. duomenyse – CLC95_20ID = 14698; 2000 m. – ID = LT-2889; 2006 m. – ID = LT_2694; 2012 m. – ID = LT_2639). Panevėžio atveju 1995 m. CLC duomenų bazėje papildomai rankiniu būdu pažymimi objektai, esantys Pajuosčio aerodromo apsuptyje (objektų identifikaciniai kodai: CLC95_20ID = 13600, CLC95_20ID = 13509).
2.3	„CoreClasses“ ir „EnlargedCoreClasses_source_final“ apjungiami (*merge vector layers*) į vieną SHP failą „EnlargedCoreClasses“.	1995 ir 2000 m. atveju sukuriamas papildomas SHP failas „EnlargedCoreClasses_modif“, kuriame pašalintas Šiauliuose mišriu mišku nuo 2006 m. laikomas miesto želdynas, šalia Talkšos ežero (objektų identifikaciniai kodai: 1995 m. duomenyse – CLC95_20ID = 7681, 2000 m. – ID = LT-3158). Šis modifikuotas failas naudojamas vėliau atrenkant kelių ir vandens objektus
3	Susijusių infrastruktūros objektų duomenų pasiruošimas	
3.1	Pažymimi objektai (*select by expression*), kurių kodas yra 122, sukuriamas pažymėtus objektus apimantis SHP failas „RoadsRails_source“.	–
3.2	Pažymimi „RoadsRails_source“ objektai (*select by location*), kurie liečia „EnlargedCoreClasses“ objektus, sukuriamas SHP failas „RoadsRails_source_final“.	–

B2.1 lentelės tęsinys

Eil. Nr.	Aprašymas	Pastabos
4	Susijusių vandens telkinių objektų duomenų pasiruošimas	
4.1	Pažymimi objektai (*select by expression*), kurių kodas yra 511, sukuriamas pažymėtus objektus apimantis SHP failas „WaterCourses_source“.	–
4.2	Pažymimi „WaterCourses_source“ objektai (*select by location*), kurie liečia „EnlargedCoreClasses“ objektus, sukuriamas SHP failas „WaterCourses_source_final“.	–
5	Susijusių želdynų objektų duomenų pasiruošimas	
5.1	Pažymimi objektai (*select by expression*), kurių kodai yra 311, 312, 313, 322, 323, 324, sukuriamas pažymėtus objektus apimantis SHP failas „ForestsScrub_source“.	–
5.2	Pažymimi „ForestsScrub_source“ objektai (*select by location*), kurie visiškai patenka į „CoreClasses_gaps“ objektų apsuptį arba su jais kertasi, sukuriamas SHP failas „ForestsScrub_source_final“.	Galima vykdyti iš karto po 1.5 žingsnio. Miškų ir kitų plotų, visiškai patenkančių į SHP failo „CoreClasses“ objektų apsuptį, 1995 ir 2000 m. atveju nebuvo rasta, o 2006 m. – 1 objektas.
6	Preliminarios UMZ duomenų bazės sudarymas	
6.1	Sukuriamas 300 m buferis (*buffer*) aplink „EnlargedCoreClasses“ objektus, sukuriamas SHP failas „EnlargedCoreClasses_buffer300m“.	1995 ir 2000 m. atveju buferis sukuriamas aplink SHP failo „EnlargedCoreClasses_modif“objektus, sukuriamas SHP failas „EnlargedCoreClasses_modif_buffer300m“.
6.2	Apjungiami (*merge vector layers*) SHP failų „RoadsRails_source_final“ ir „WaterCourses_source_final“ objektai, sukuriamas SHP failas „RoadsRails_WaterCourses_source_final“.	–
6.3	„RoadsRails_WaterCourses_source_final“ objektai sukerpami (*clip*) su „EnlargedCoreClasses_buffer300m“ objektais, sukuriamas SHP failas „RoadsRails_WaterCourses_source_final_clip“.	–

B2.1 lentelės pabaiga

Eil. Nr.	Aprašymas	Pastabos
6.4	Apjungiami (*merge vector layers*) SHP failų „EnlargedCoreClases“, „RoadsRails_WaterCourses _source_final_clip“ ir „ForestsScrub_source_final“ objektai, sukuriamas SHP failas „pre_UMZ“.	–
7	Kompaktiškumo sąlygos (200 m nuotolio tarp objektų) realizavimas	
7.1	Sukuriamas 100 m buferis (*buffer*) aplink „pre_UMZ“ objektus, sudaromas SHP failas „pre_UMZ_buffer100m“.	–
7.2	Sukuriamas neigiamas –100 m buferis (*buffer*) aplink „pre_UMZ_buffer100m“ objektus, sudaromas atitinkamas SHP failas „pre_UMZ_buffer100m_shrink100m“.	–
8	Galutinio UMZ duomenų rinkinio sudarymas	
8.1	SHP failas „pre_UMZ_buffer100m_shrink100m“, rasterizuojamas, sukuriamas 100 m rezoliucijos TIF failas „UMZ_raster100m“.	Rasterizuojant naudojamas iš anksto paruoštas 100 m rezoliucijos TIF failas, dengiantis visa CLC duomenų plotą.
8.2	TIF failas „UMZ_raster100m“ poligonizuojamas, sukuriamas SHP failas „UMZ_polygon100m“.	–
8.3	SHP failas „UMZ_polygon100m“ išvalomas nuo nereikalingų objektų, sudaromas galutinis SHP failas „UMZ_100m“.	Arba SHP faile „UMZ_polygon100m“ pažymimi objektai (*select by expession*), kurių atributo DN reikšmė lygi 1.

B3 priedas. Urbanizuotų morfologinių zonų erdvinių duomenų charakteristikos

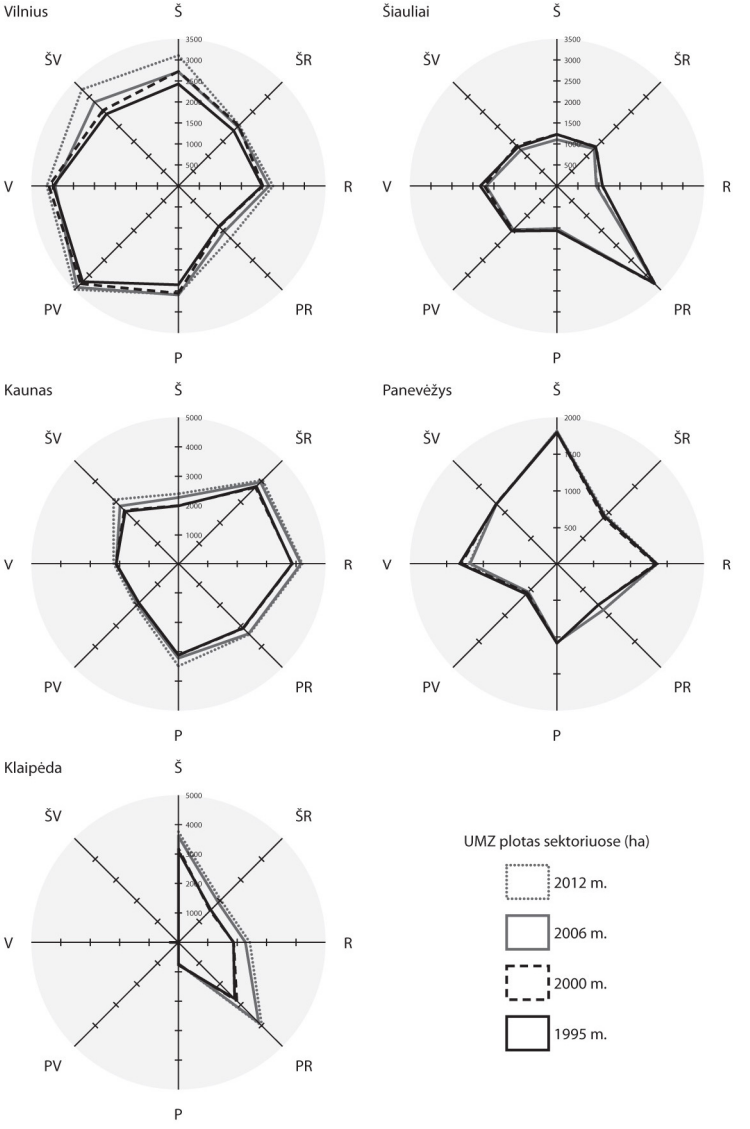
B3.1 lentelė. Pagrindiniai urbanizuotų regionų parametrai pagal sudarytą urbanizuotų morfologinių zonų erdvinių duomenų bazę
Table B3.1. Main parameters of urban regions as derived from the spatial dataset of urban morphological zones

Tyrimo atvejai ir duomenų rinkinių metai	Bendrosios charakteristikos			Centrinio UMZ branduolio charakteristikos	
	Bendras UMZ objektų plotas, ha	Atskirų objektų skaičius, vnt.	Vidutinis objekto plotas, ha	Plotas, ha	Perimetras, km
1	2	3	4	5	6
Vilnius					
1995 m.	18602	122	152,5	9510	130,0
2000 m.	19597	129	151,9	9615	125,8
2006 m.	20193	123	164,2	10219	152,0
2012 m.	21611	116	186,3	11545	187,2
Kaunas					
1995 m.	22414	175	128,1	10999	179,6
2000 m.	22478	175	128,4	11056	179,6
2006 m.	23902	188	127,1	12559	206,6
2012 m.	24953	184	135,6	13534	227,8
Klaipėda					
1995 m.	10302	100	103,0	3652	85,4
2000 m.	10458	96	108,9	3769	84,2
2006 m.	12663	95	133,3	3859	83,2
2012 m.	13265	102	130,0	3982	81,6
Šiauliai					
1995 m.	12613	136	92,7	3887	95,2
2000 m.	12561	125	100,5	4090	91,8
2006 m.	11970	114	105,0	4198	94,0
2012 m.	12037	114	105,6	4198	94,0

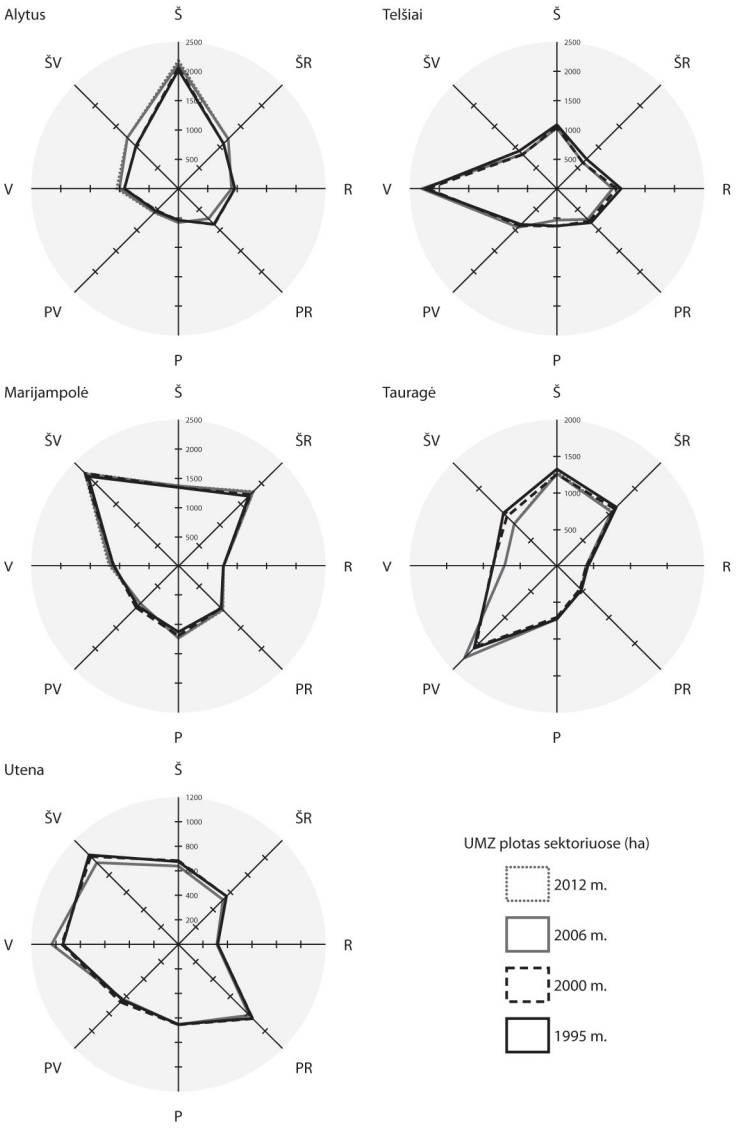
B3.1 lentelės pabaiga

1	2	3	4	5	6
Panevėžys					
1995 m.	9048	94	96,3	3592	82,8
2000 m.	8971	91	98,6	3574	83,6
2006 m.	8970	86	104,3	3806	85,4
2012 m.	9039	85	106,3	3853	82,8
Alytus					
1995 m.	7963	116	68,6	2094	41,4
2000 m.	7998	117	68,4	2093	41,2
2006 m.	8357	101	82,7	2519	51,6
2012 m.	8475	101	83,9	2584	54,4
Marijampolė					
1995 m.	10226	161	63,5	1544	45,8
2000 m.	10433	162	64,4	1566	46,8
2006 m.	10516	153	68,7	1766	54,8
2012 m.	10605	152	69,8	1779	54,2
Utena					
1995 m.	5674	95	59,7	1378	35,4
2000 m.	5704	91	62,7	1380	35,4
2006 m.	5551	89	62,4	1370	36,0
2012 m.	5551	89	62,4	1370	36,0
Telšiai					
1995 m.	8369	113	74,1	1155	42,0
2000 m.	8031	103	78,0	1152	41,8
2006 m.	7945	93	85,4	1152	41,8
2012 m.	7945	93	85,4	1152	41,8
Tauragė					
1995 m.	7592	108	70,3	1410	40,2
2000 m.	7331	99	74,1	1429	41,8
2006 m.	7272	96	75,7	1452	37,0
2012 m.	7309	96	76,1	1470	37,8

B4 priedas. Urbanizuotų regionų koncentriniai sektoriniai modeliai

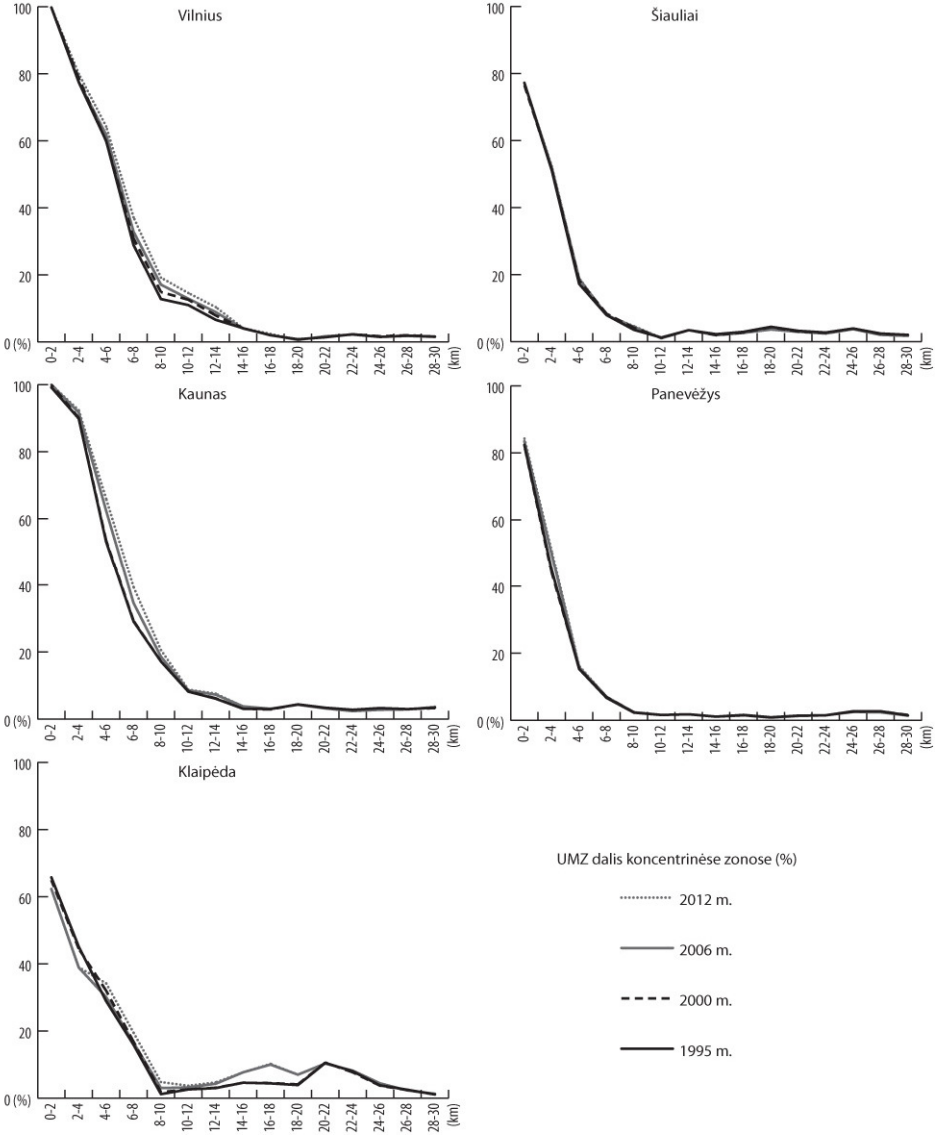

B4.1 pav. Koncentriniai sektoriniai modeliai (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų regionai)
Fig. B4.1. Concentric sectoral models (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys urban regions)

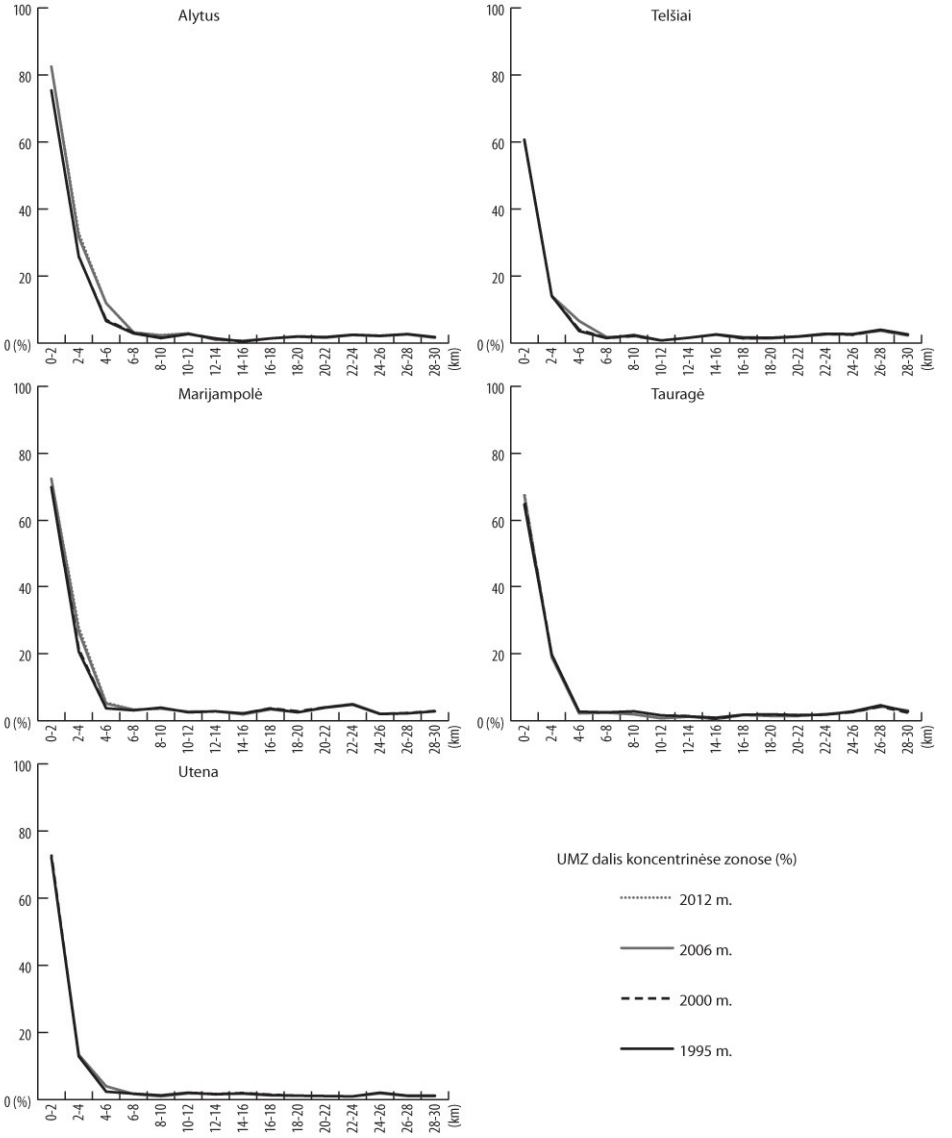

B4.2 pav. Koncentriniai sektoriniai modeliai (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestų regionai)
Fig. B4.2. Concentric sectoral models (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage urban regions)

B5 priedas. Urbanizuotų morfologinių zonų sklaida koncentrinėse zonose

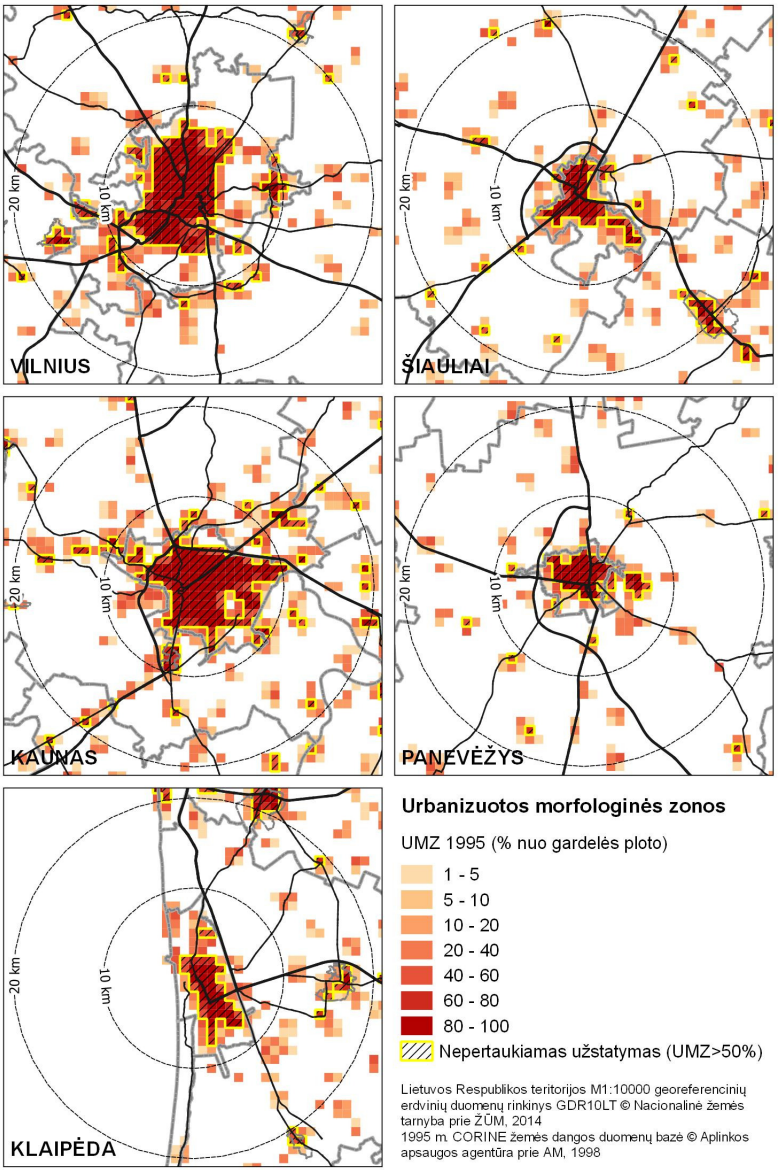

B5.1 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų sklaida (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų regionai)
Fig. B5.1. Spread of urban morphological zones (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys urban regions)

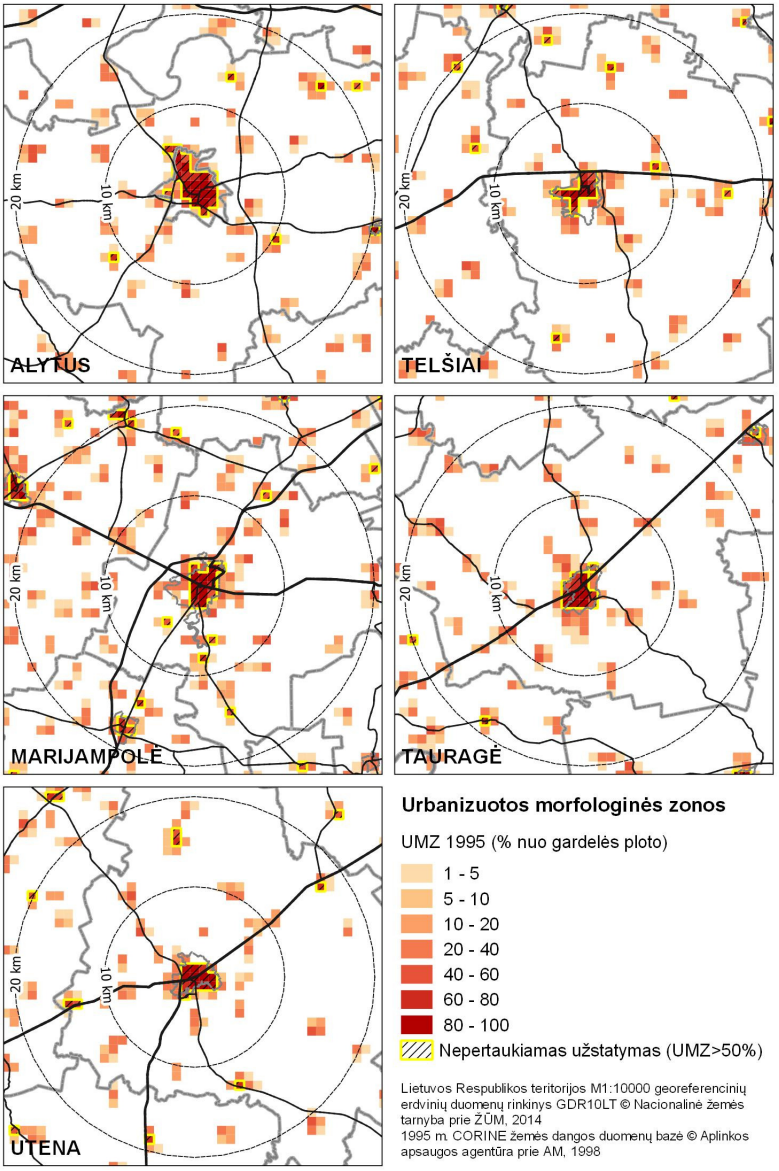

B5.2 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų sklaida (Alytaus, Utenos, Marijampolės, Telšių ir Tauragės miestų regionai)
Fig. B5.2. Spread of urban morphological zones (Alytus, Utena, Marijampole, Telsiai and Taurage urban regions)

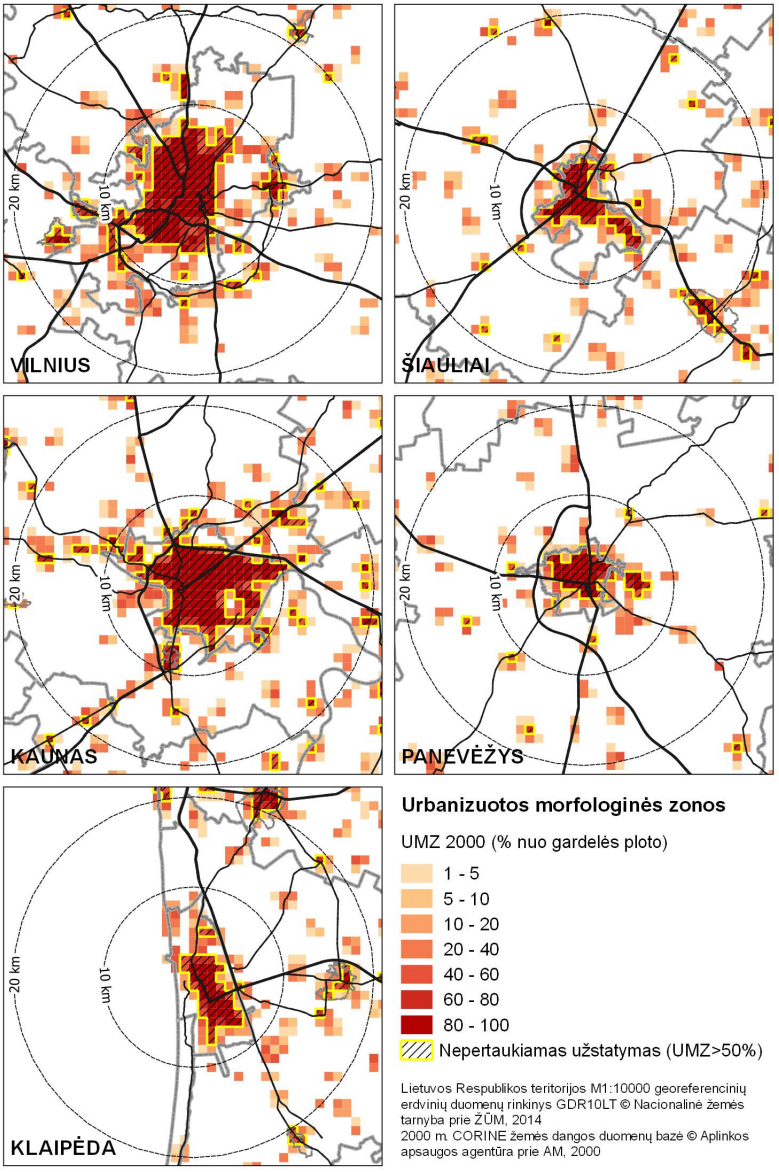
B6 priedas. Urbanizuotų morfologinių zonų padėtis

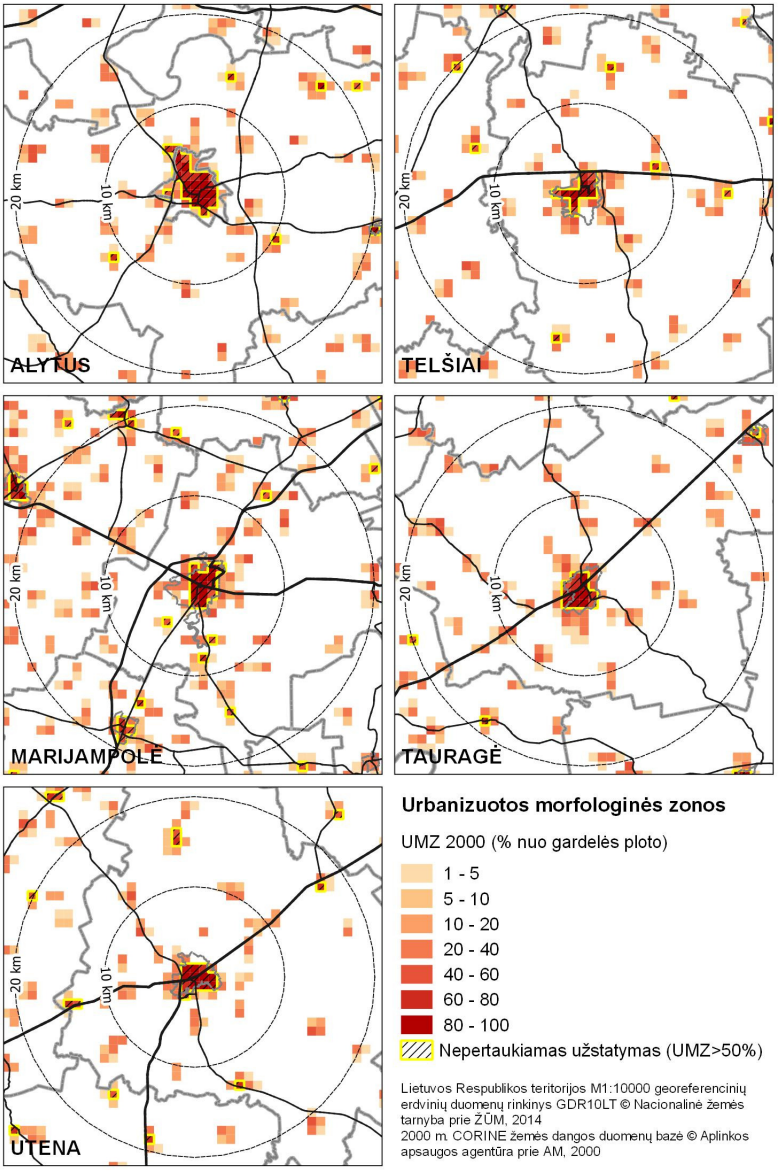

B6.1 pav. Urbanizuotos morfologinės zonos 1995 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B6.1. Urban morphological zones in 1995 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

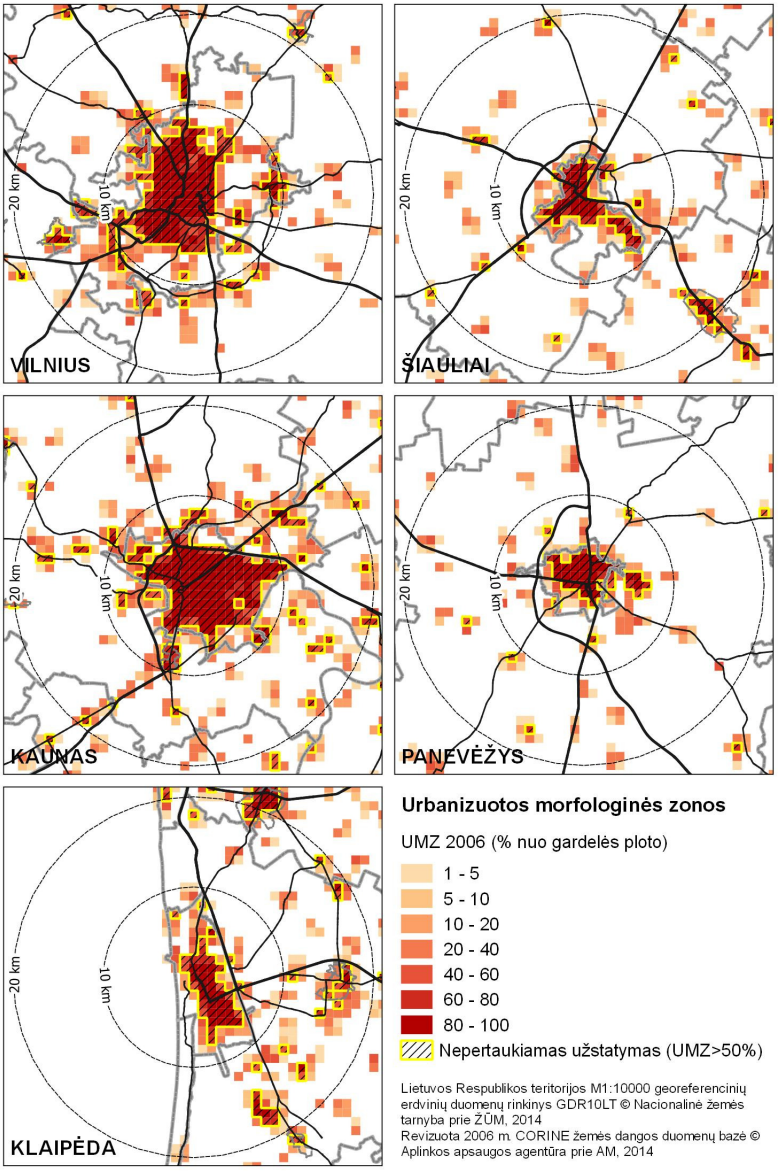

B6.2 pav. Urbanizuotos morfologinės zonos 1995 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B6.2. Urban morphological zones in 1995 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

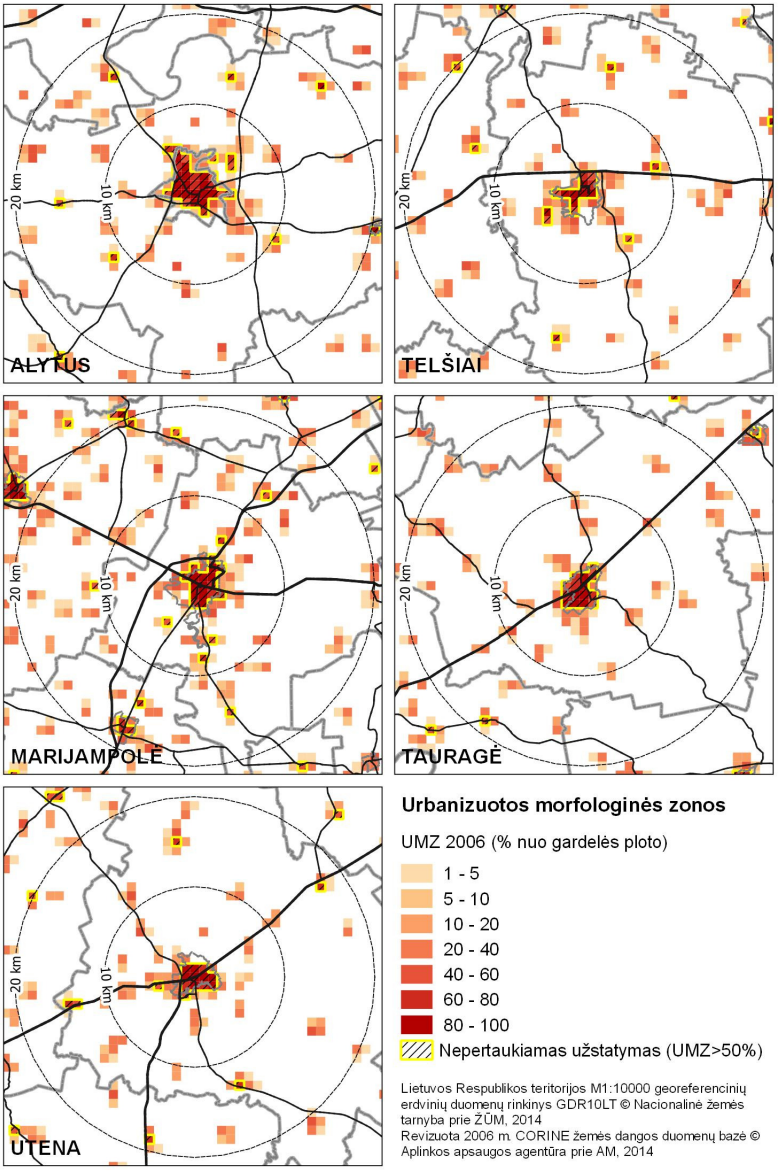

B6.3 pav. Urbanizuotos morfologinės zonos 2000 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B6.3. Urban morphological zones in 2000 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

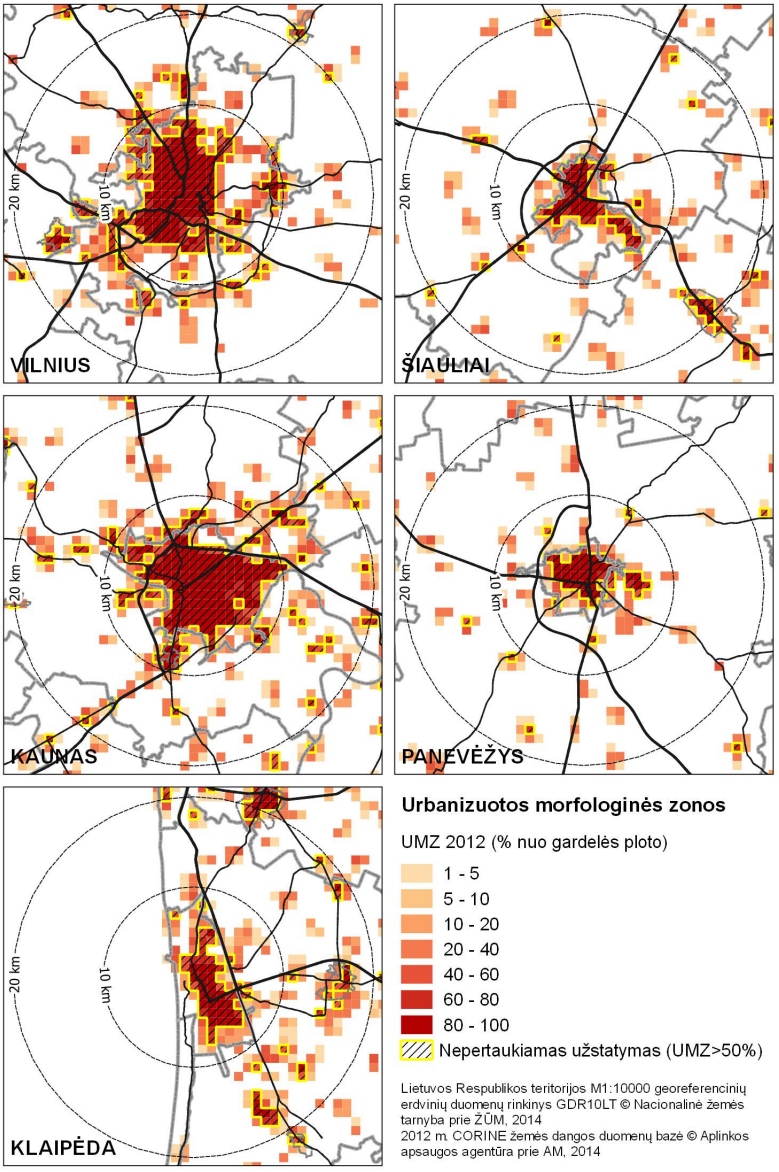

B6.4 pav. Urbanizuotos morfologinės zonos 2000 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B6.4. Urban morphological zones in 2000 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

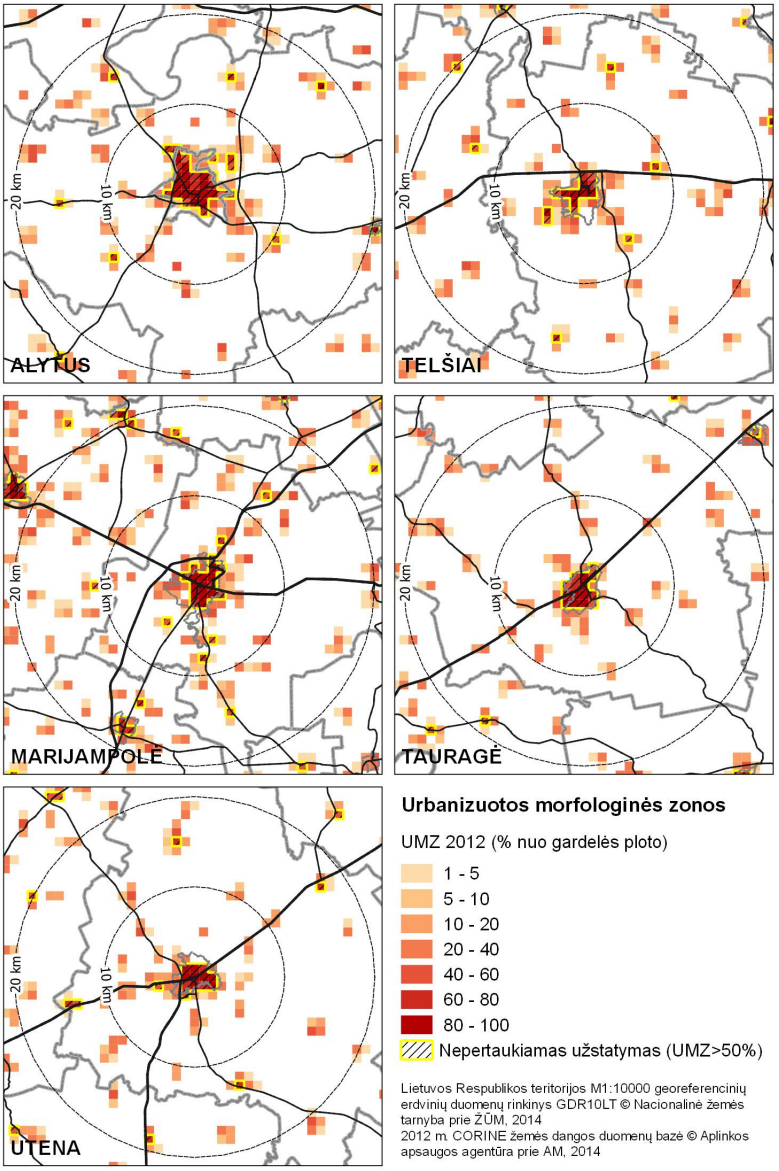

B6.5 pav. Urbanizuotos morfologinės zonos 2006 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B6.5. Urban morphological zones in 2006 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

B6.6 pav. Urbanizuotos morfologinės zonos 2006 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B6.6. Urban morphological zones in 2006 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

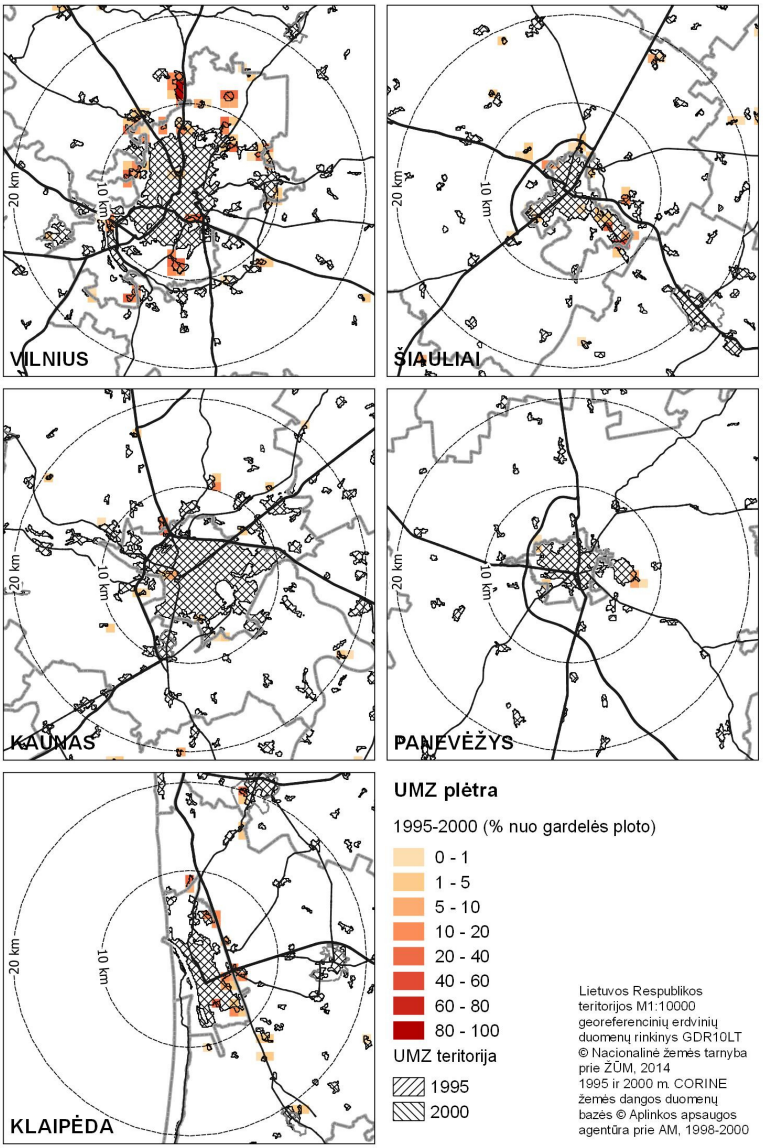

B6.7 pav. Urbanizuotos morfologinės zonos 2012 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B6.7. Urban morphological zones in 2012 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

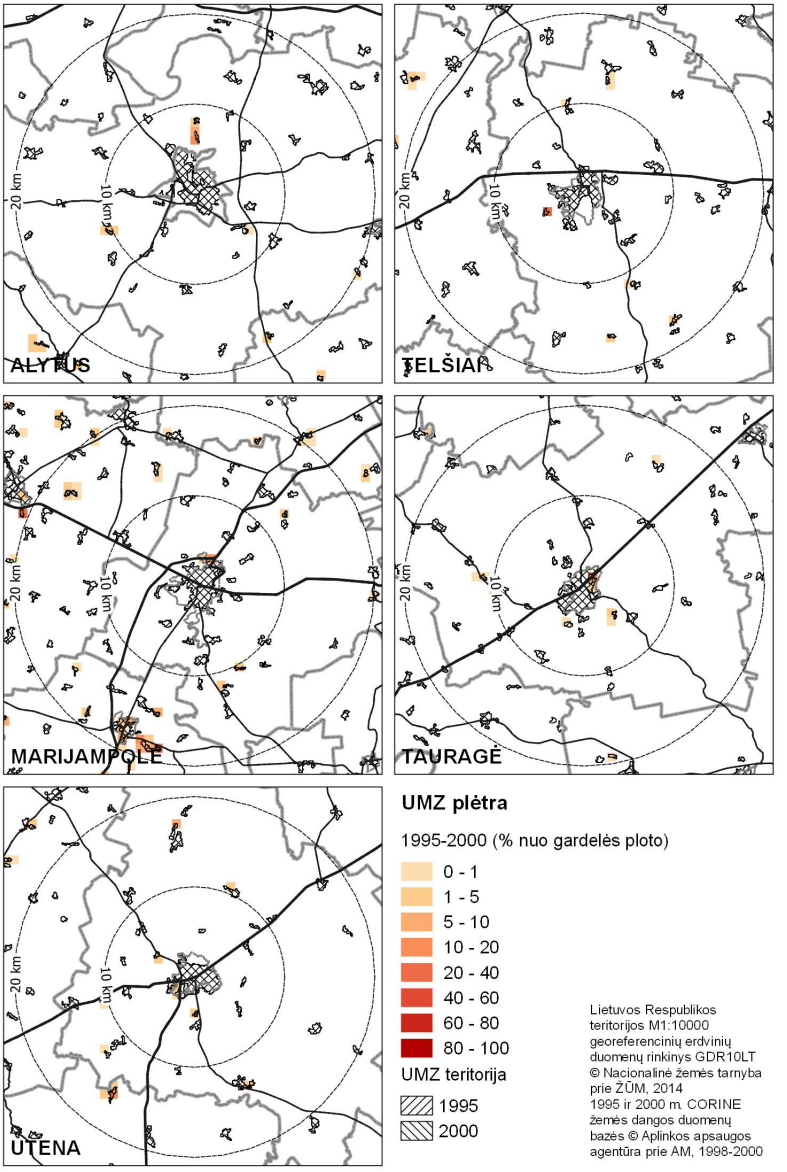

B6.8 pav. Urbanizuotos morfologinės zonos 2012 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B6.8. Urban morphological zones in 2012 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

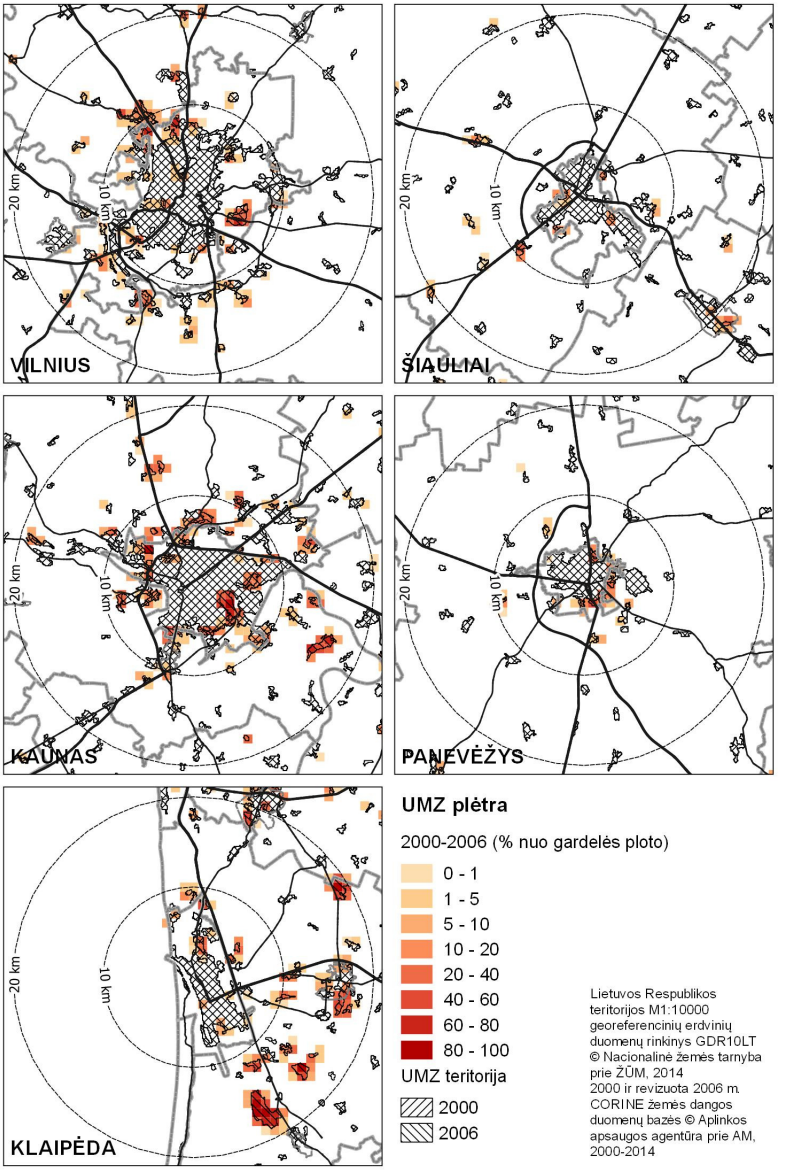
B7 priedas. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra

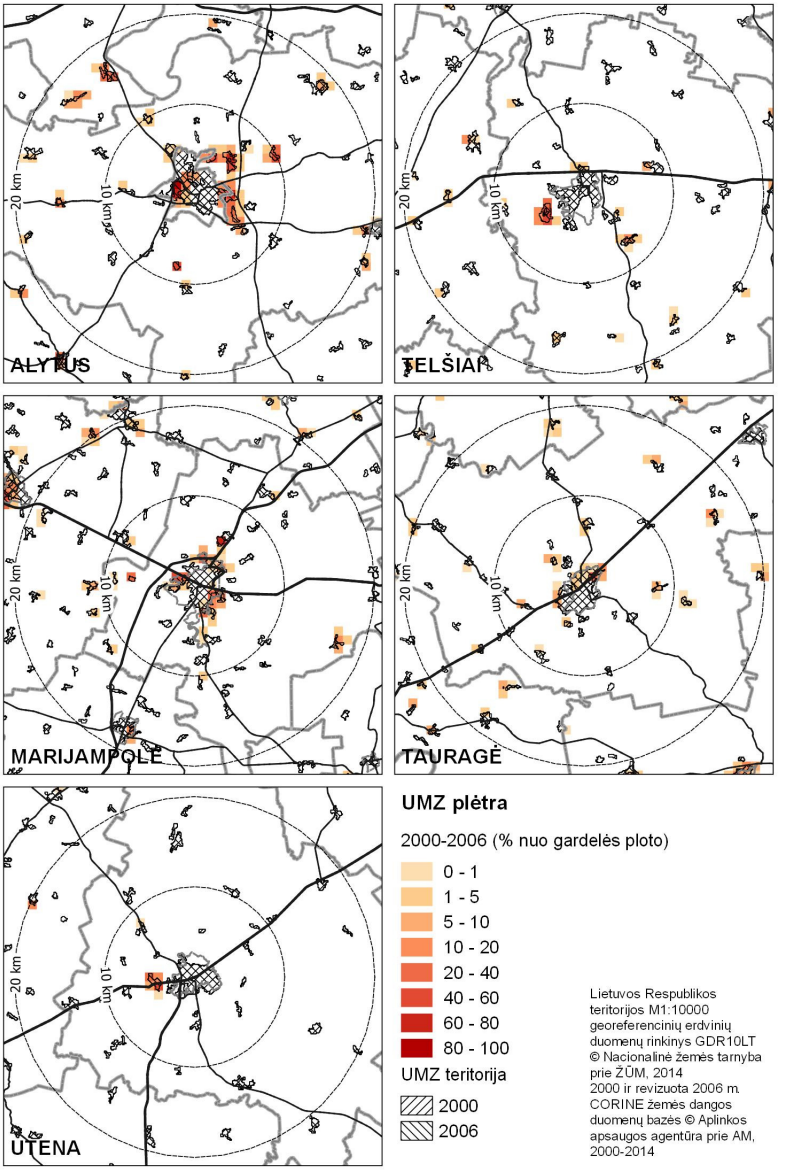

B7.1 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra 1995–2000 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B7.1. Growth of urban morphological zones during 1995–2000 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

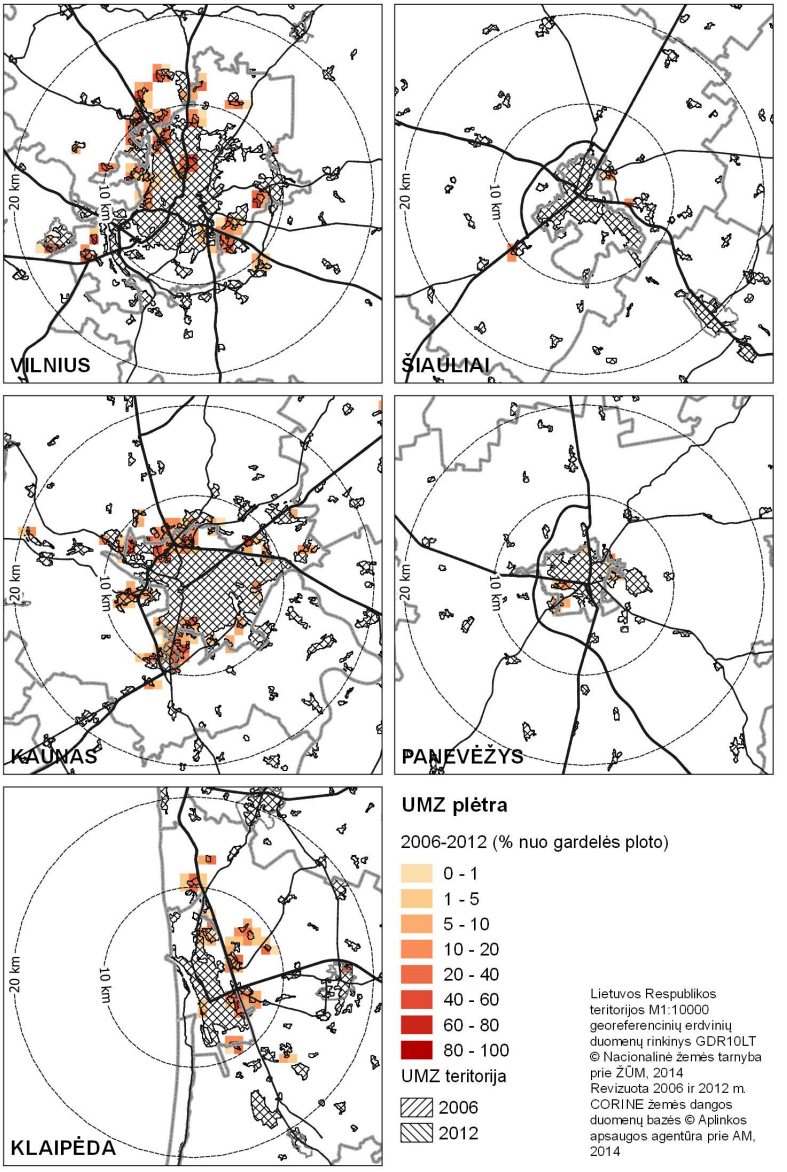

B7.2 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra 1995–2000 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B7.2. Growth of urban morphological zones during 1995–2000 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

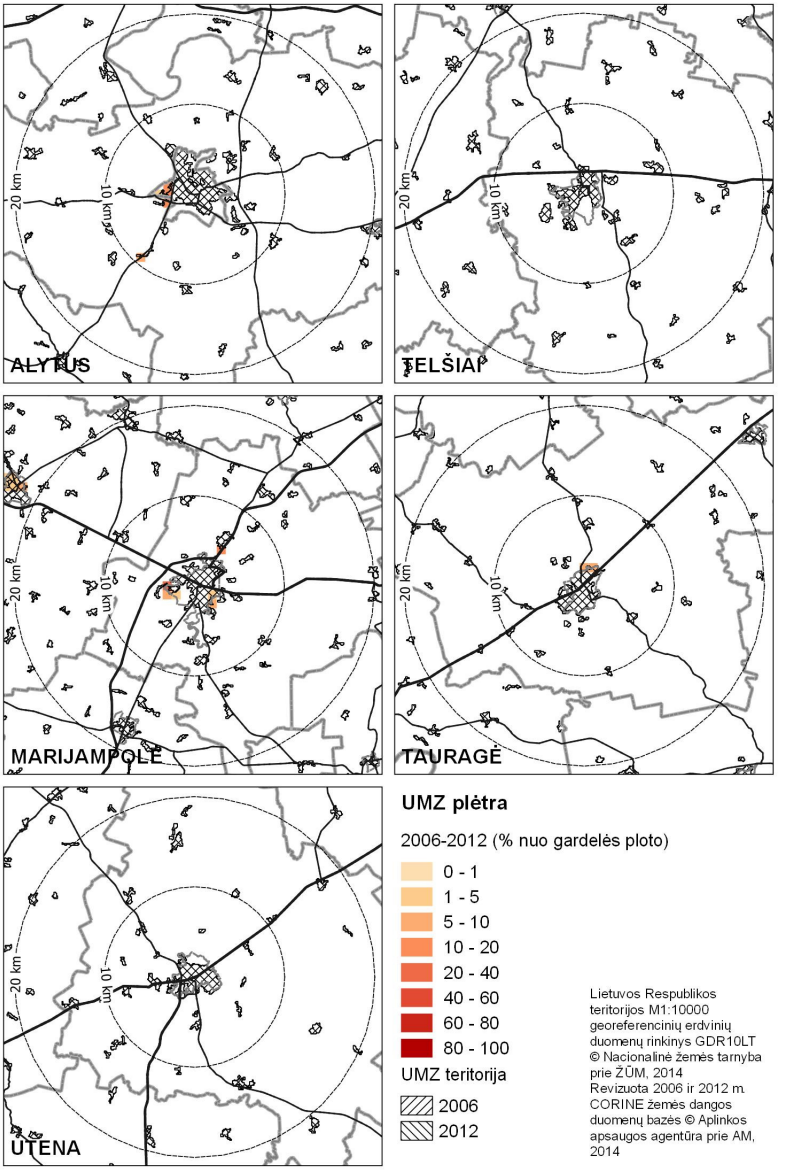

B7.3 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra 2000–2006 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B7.3. Growth of urban morphological zones during 2000–2006 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

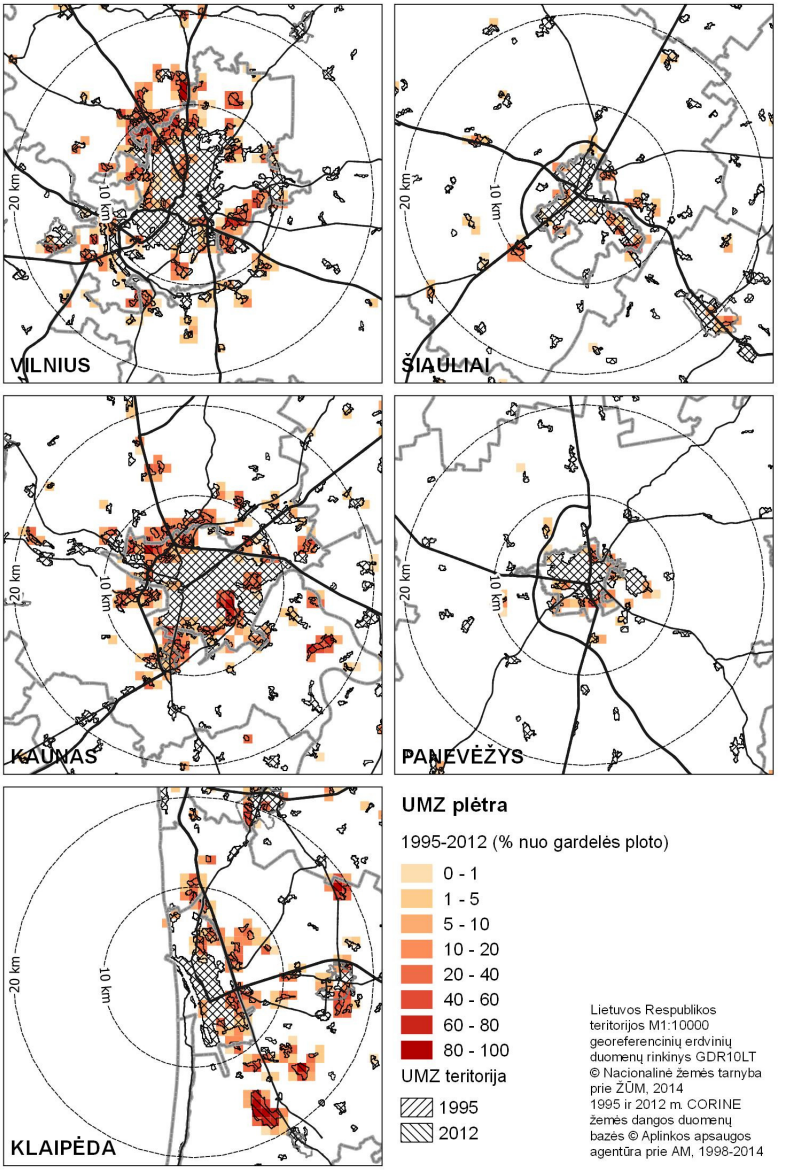

B7.4 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra 2000–2006 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B7.4. Growth of urban morphological zones during 2000–2006 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

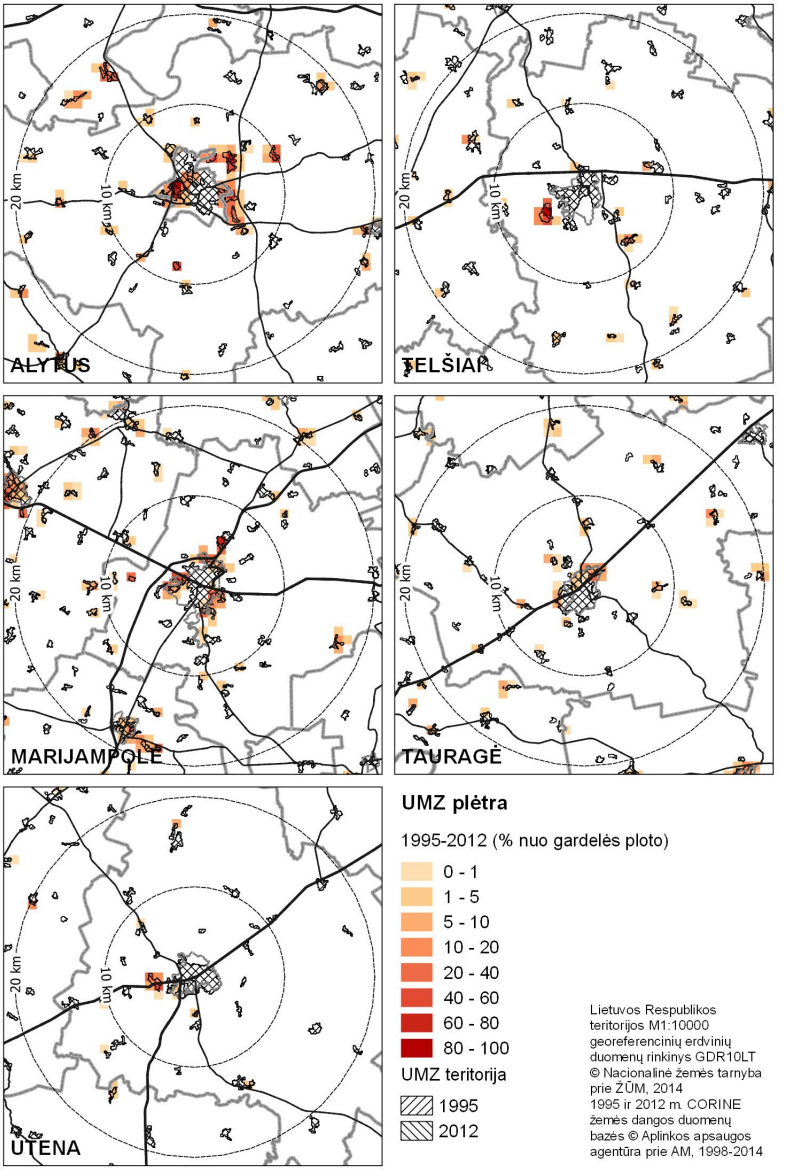

B7.5 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra 2006–2012 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B7.5. Growth of urban morphological zones during 2006–2012 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

B7.6 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra 2006–2012 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B7.6. Growth of urban morphological zones during 2006–2012 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

B7.7 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra 1995–2012 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B7.7. Growth of urban morphological zones during 1995–2012 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

B7.8 pav. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtra 1995–2012 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B7.8. Growth of urban morphological zones during 1995–2012 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

B7.1 lentelė. Nagrinėtų Lietuvos miestų išorinės plėtros bruožai skirtingais laikotarpiais
Table B7.1. Chronological differences of urban expansion around analysed Lithuanian cities

Atvejai	Plėtros lakotarpiai			Savybės[(a)]
	1995–2000	2000–2006	2006–2012	
1	2	3	4	5
Vilnius	Didelis	Didelis	Didelis	Akt.
	ŠV, Š, ŠR, P	ŠV, Š, R, P, PV	ŠV, Š, R, PR, V	Kr.
	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir šalia admin. ribos)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir užmiestyje)	Išsklaidyta (miesto vid., perif. dalyse ir užmiestyje)	Erd.
Kaunas	Nežymus	Didelis	Didelis	Akt.
	ŠV, Š, PV	ŠV, Š, R, PR, P, PV, V	ŠV, P, PV, V	Kr.
	Išsklaidyta (šalia admin. ribos ir užmiestyje)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir užmiestyje)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir užmiestyje)	Erd.
Klaipėda	Vidutinis	Didelis	Didelis	Akt.
	Š, ŠR, R, PR	Š, ŠR, R, PR, P	Š, ŠR, R, PR, P	Kr.
	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir šalia admin. ribos)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir užmiestyje, aplink priemiestines gyvenvietes)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir užmiestyje)	Erd.
Šiauliai	Vidutinis	Vidutinis	Mažas	Akt.
	ŠV, Š, PR, P	ŠR, R,, PV, V	ŠR, R, PV	Kr.
	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir šalia admin. ribos)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir užmiestyje, aplink priemiestines gyvenvietes)	Išsklaidyta (šalia admin. ribos ir užmiestyje)	Erd.
Panevėžys	Nežymus	Vidutinis	Mažas	Akt.
	R	Š, PR, P	PV	Kr.
	Koncentruota (užmiestyje)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse, šalia admin. ribos ir aplink priemiestines gyvenvietes)	Koncentruota (miesto perif. dalyse)	Erd.

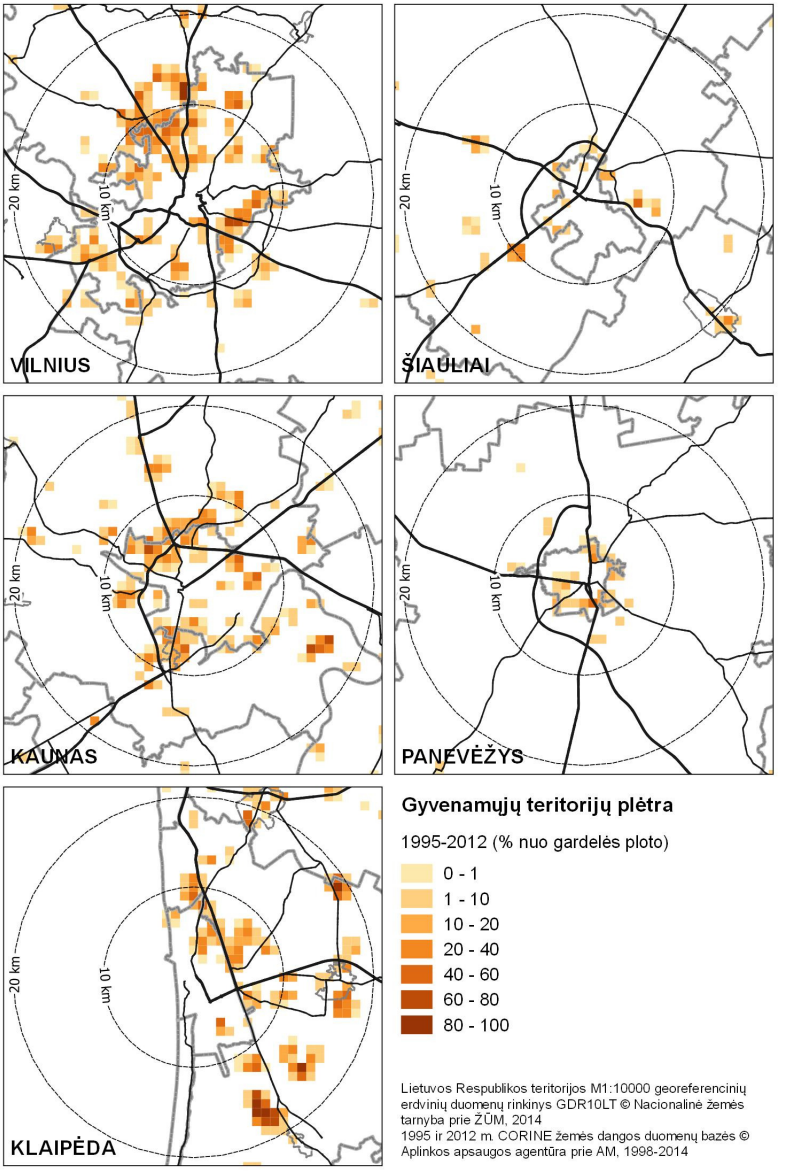
B7.1 lentelės pabaiga

1	2	3	4	5
Alytus	Nežymus	Didelis	Nežymus	Akt.
	Š	ŠR, R, PR, V	V	Kr.
	Koncentruota (užmiestyje)	Išsklaidyta (miesto vid., perif. dalyse ir užmiestyje, aplink priemiestines gyvenvietes)	Koncentruota (miesto perif. dalyse)	Erd.
Marijampolė	Nežymus	Vidutinis	Nežymus	Akt.
	Š	Š, ŠR, R, PR, V	Š, PR, V	Kr.
	Koncentruota (šalia admin. ribos)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir užmiestyje, aplink priemiestines gyvenvietes)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse, šalia admin. ribos)	Erd.
Utena	Nežymus	Mažas	Neužfiksuota	Akt.
	ŠV, P, V	V	–	Kr.
	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse ir aplink priemiestines gyvenvietes)	Koncentruota (užmiestyje, aplink priemiestines gyvenvietes)	–	Erd.
Telšiai	Nežymus	Mažas	Neužfiksuota	Akt.
	PV	Š, PR, PV	–	Kr.
	Koncentruota (užmiestyje ir aplink priemiestines gyvenvietes)	Išsklaidyta (šalia admin. ribos ir užmiestyje, aplink priemiestines gyvenvietes)	–	Erd.
Tauragė	Nežymus	Mažas	Nežymus	Akt.
	ŠR	ŠV, Š, ŠR, PV, V	Š	Kr.
	Koncentruota (miesto perif. dalyse)	Išsklaidyta (miesto perif. dalyse, šalia admin. ribos ir užmiestyje, aplink priemiestines gyvenvietes)	Koncentruota (miesto perif. dalyse ir šalia admin. ribos)	Erd.
Pastabos: [(a)] Akt. – bendras plėtros aktyvumas; Kr. – dominuojančios plėtros kryptys; Erd. – plėtros zonų erdviniai ypatumai.				

B8 priedas. Funkciniai teritorinės plėtros tipai

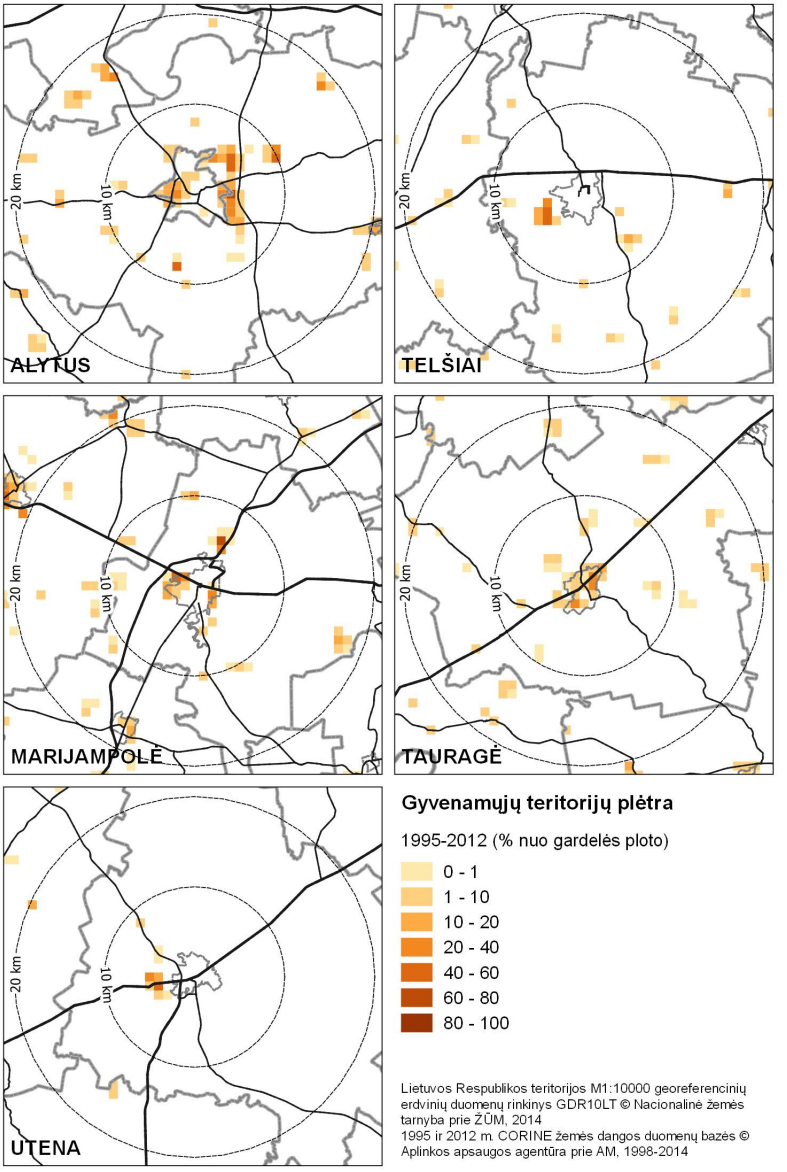
B8.1 lentelė. Skirtingos paskirties urbanizuotas teritorijas atitinkančios CORINE žemės dangos klasės
Table B8.1. CORINE land cover classes corresponding to different functional urban zones

CLC 1 klasės žemės dangos tipai		Teritorinės plėtros tipai (pagal teritorijų panaudojimo pobūdį)		
Pavadinimas	Kodas	Gyvenamųjų teritorijų plėtra	Komercinių teritorijų plėtra	Infrastruktūros teritorijų plėtra
Ištisinis užstatymas	111	✓		
Neištisinis užstatymas	112	✓		
Pramoniniai ir komerciniai objektai	121		✓	
Kelių ir geležinkelių tinklas ir su juo susijusi žemė	122			✓
Uostų teritorijos	123		✓	
Oro uostai	124		✓	
Naudingųjų iškasenų gavybos vietos	131			✓
Sąvartynai	132			✓
Sporto ir poilsio vietos	142		✓	

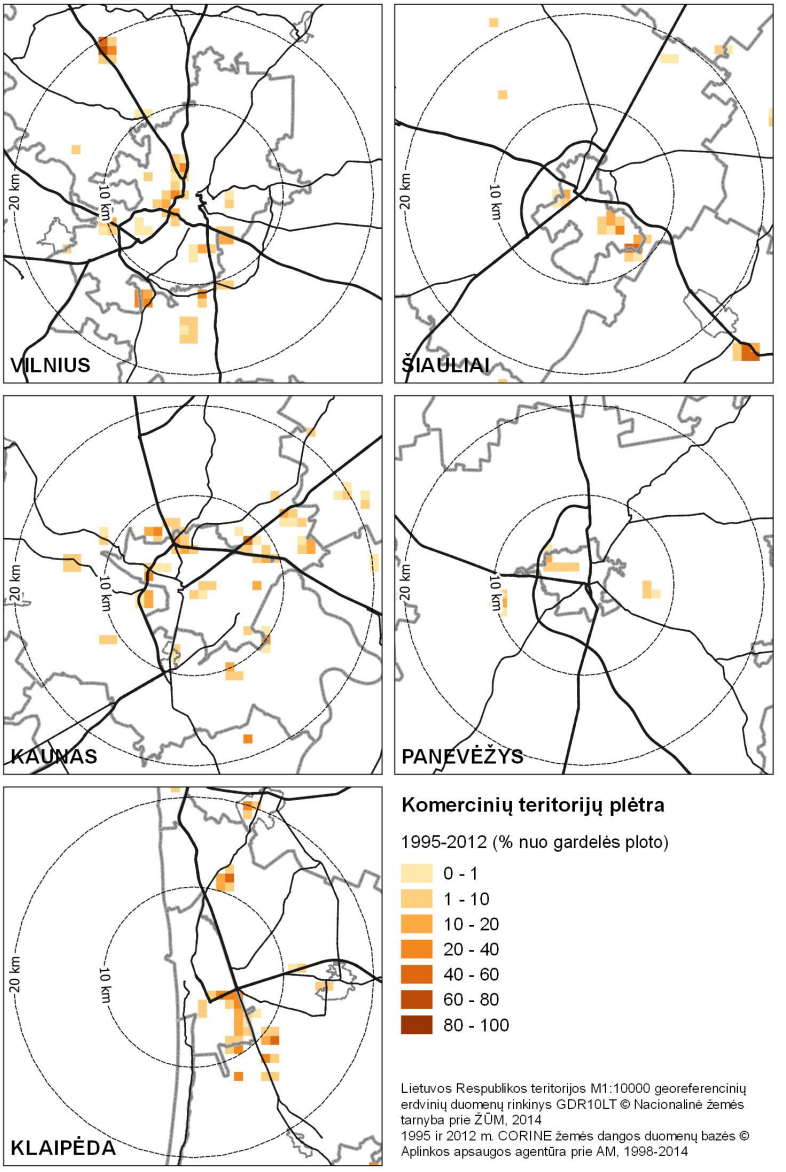

B8.1 pav. Gyvenamųjų teritorijų plėtra 1995–2012 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)

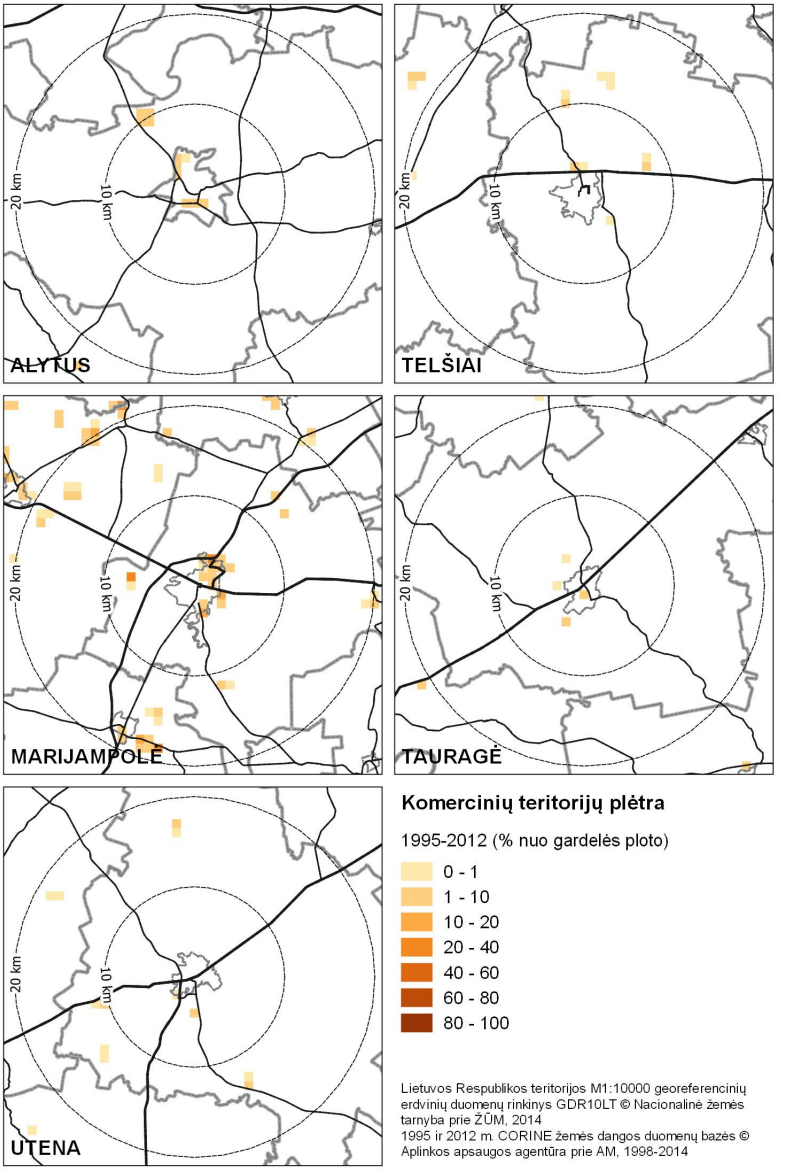
Fig. B8.1. Growth of residential areas during 1995–2012 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

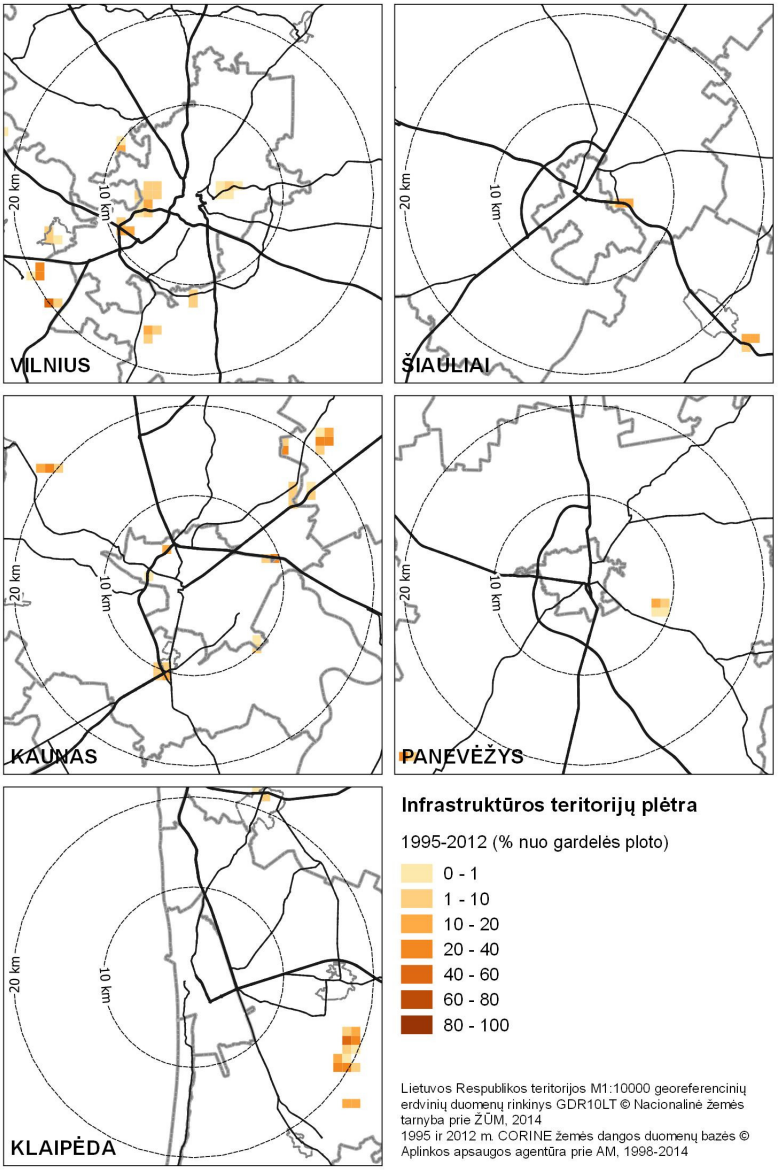

B8.2 pav. Gyvenamųjų teritorijų plėtra 1995–2012 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B8.2. Growth of residential areas during 1995–2012 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

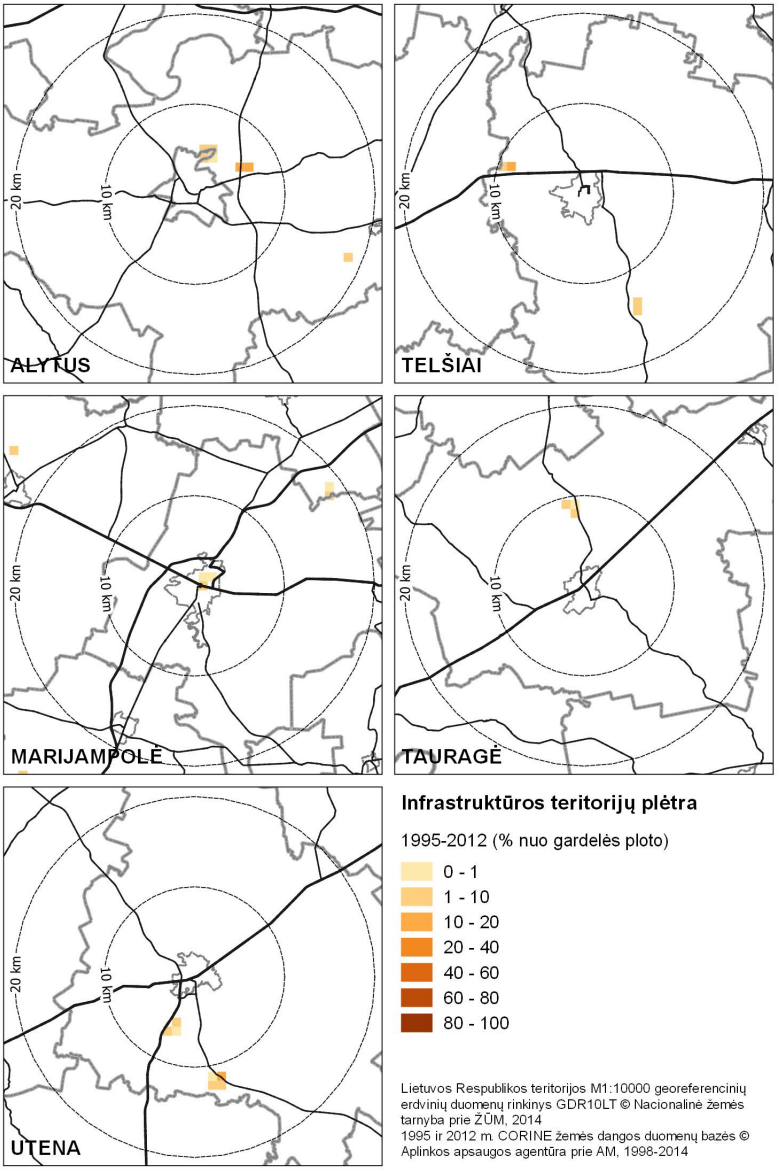

B8.3 pav. Komercinių teritorijų plėtra 1995–2012 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B8.3. Growth of commercial areas during 1995–2012 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

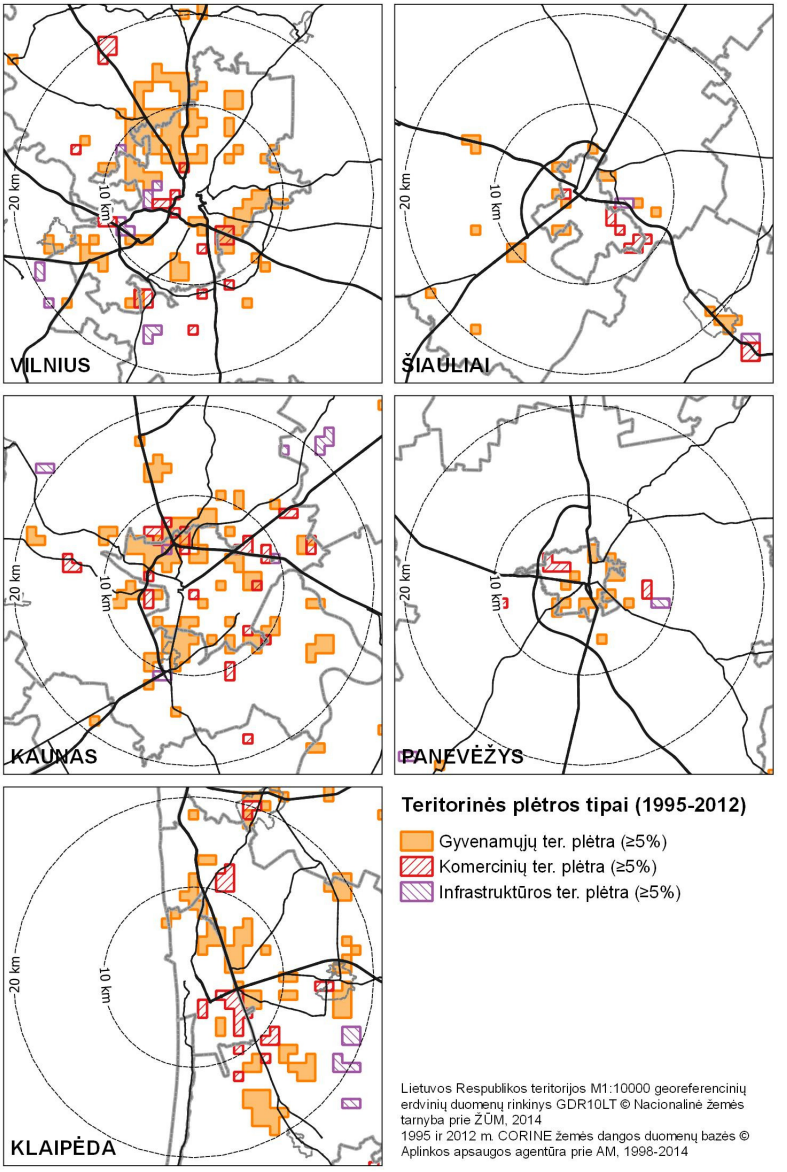

B8.4 pav. Komercinių teritorijų plėtra 1995–2012 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B8.4. Growth of commercial areas during 1995–2012 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

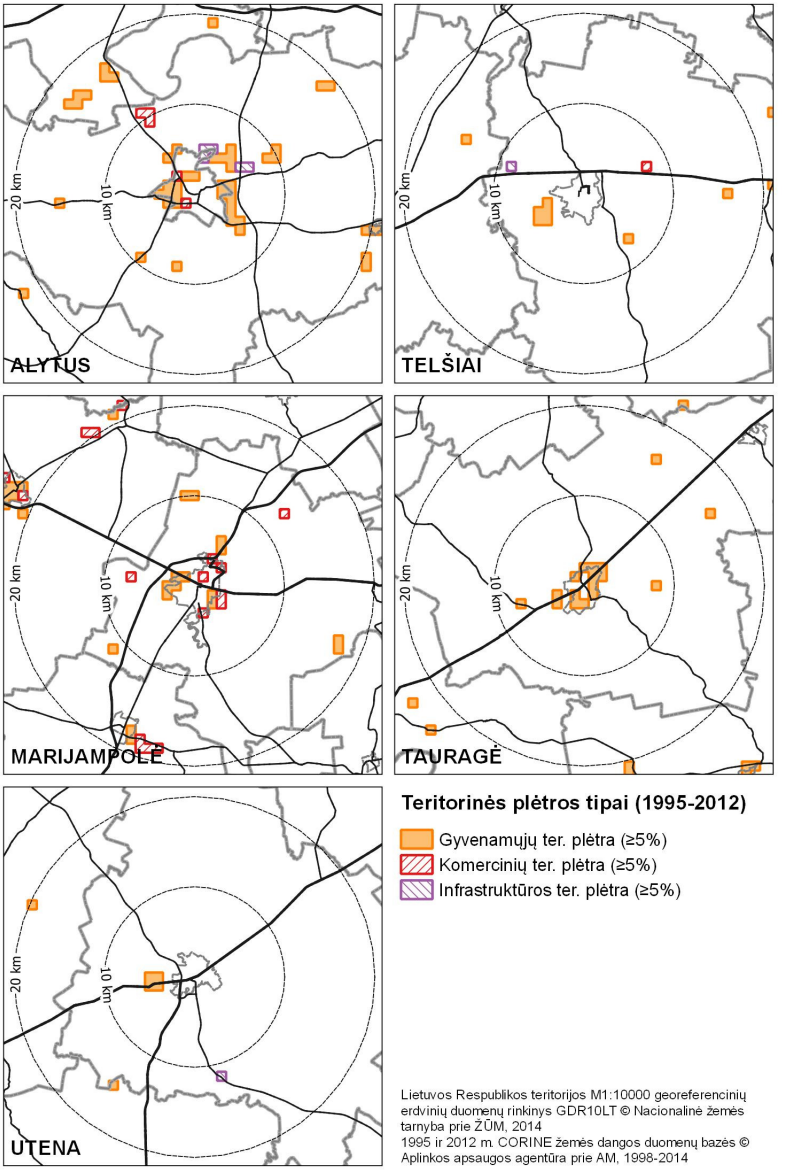

B8.5 pav. Infrastruktūros teritorijų plėtra 1995–2012 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B8.5. Growth of infrastructural areas during 1995–2012 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

B8.6 pav. Infrastruktūros teritorijų plėtra 1995–2012 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B8.6. Growth of infrastructural areas during 1995–2012 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

B8.7 pav. Skirtingų teritorinės plėtros atvejų sklaida 1995–2012 m. (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestai su apylinkėmis)
Fig. B8.7. Spread of different territorial development cases during 1995–2012 (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Siauliai and Panevezys cities with their surroundings)

B8.8 pav. Skirtingų teritorinės plėtros atvejų sklaida 1995–2012 m. (Alytaus, Marijampolės, Utenos, Telšių ir Tauragės miestai su apylinkėmis)
Fig. B8.8. Spread of different territorial development cases during 1995–2012 (Alytus, Marijampole, Utena, Telsiai and Taurage cities with their surroundings)

B9 priedas. Urbanizuotų morfologinių zonų plėtros teritorijų morfologinių charakteristikų analizė

Šiame priede aprašoma urbanizuotų morfologinių teritorijų charakteristikų tyrimo eiga ir rezultatai. Analizė atlikta naudojant K-vidurkių klasterinės analizės metodą, kuris taikytas nagrinėjant UMZ plėtros teritorijų (viso – 495 atvejai) fizinės ir funkcinės struktūros savybes.

Lietuvos miestų regionuose fiksuotų UMZ plėtros teritorijų erdvinių duomenų rinkinys parengtas QGIS 2.8.2 programoje. Duomenų statistinė analizė atlikta naudojant R programinio paketo vartojo sąsają „R studio“. Papildomiems duomenų paruošimo, analizės ir tvarkymo darbams naudota Microsoft Excel, o vizualizavimui – QGIS 2.8.2 programinė įranga.

Darbo su programiniu paketu R pradžioje *setwd()* funkcijos pagalba nusistatomas projekto katalogas ir užkraunami duomenų analizei atlikti reikalingi papildomi statistinių funkcijų paketai, šiuo atveju – *„psych“*, *„NbClust“* ir *„cluster“*. Vėliau įkeliamas pradinis duomenų rinkinys ir *cbind()* funkcijos pagalba sudaromas 18 analizuojamų kintamųjų[66] sąrašas. Šie kintamieji yra naudojant GDR10LT erdvinius duomenis apskaičiuoti UMZ plėtros teritorijų fizinės ir funkcinės struktūros parametrai (teritorijų žemėnaudos, užstatymo ir kelių tinklo rodikliai).

B9.1 lentelė. Analizuotų kintamųjų bendrieji statistiniai duomenys
Table B9.1. Summary statistics for analysed variables

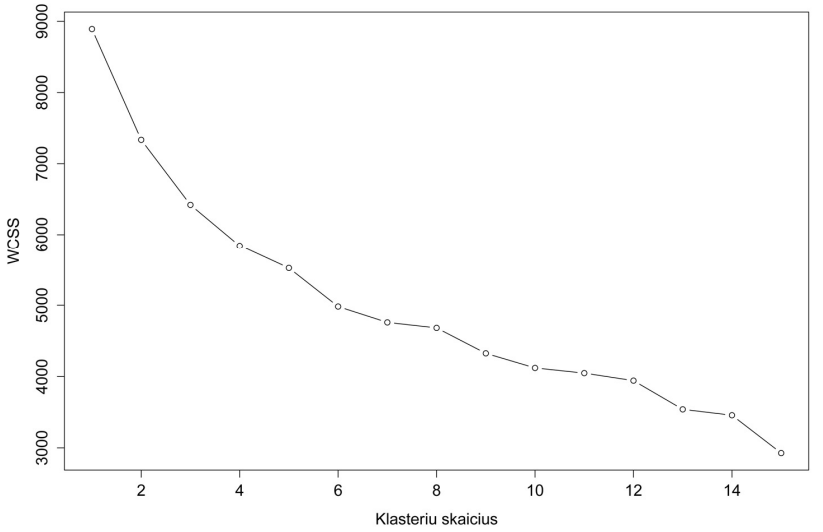
Kintamasis	Matavimo vienetai	Vidutinė reikšmė	Standartinis nuokrypis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė
R_URBAN	%	54,29	23,27	0,00	100,00
R_AGRO	%	30,54	22,08	0,00	98,77
R_GAMT	%	15,17	20,69	0,00	100,00
R_GYV	%	41,15	24,79	0,00	92,73
R_PRAM	%	5,21	15,07	0,00	97,40
R_INFR	%	7,09	4,41	0,00	37,80
R_ZELD	%	9,96	16,4	0,00	90,59
R_KITA	%	33,67	22,4	0,00	98,77
R_VAND	%	2,91	8,16	0,00	98,26
PAST_DENS	%	5,47	4,16	0,00	33,63

[66] Kintamųjų santrumpos ir aprašymai pateikiami D priede.

B9.1 lentelės pabaiga

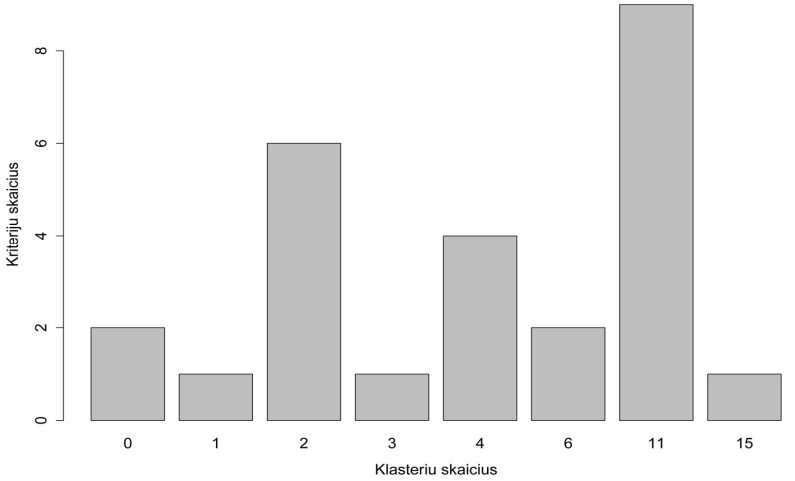
Kintamasis	Matavimo vienetai	Vidutinė reikšmė	Standartinis nuokrypis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė
PAST_DENSU	%	9,67	5,60	0,00	47,11
PAST_FRAG	ha	0,05	0,35	0,00	7,52
COUNT_DENS	vnt./ha	3,24	2,81	0,00	16,20
AUTO_DENS	km/ha	0,09	0,05	0,00	0,30
AUTO_DENSU	km/ha	0,20	0,18	0,00	1,71
R_KATEGOR	%	9,32	17,16	0,00	83,87
R_DANGA	%	39,07	33,51	0,00	100,00
R_GATVES	%	62,77	31,83	0,00	100,00

Atlikus pirminę kintamųjų reikšmių apžvalgą, nustatyta, kad kintamųjų reikšmių intervalai skiriasi (B9.1 lentelė), todėl klasterinei analizei naudojami standartizuoti duomenys. Standartizavimas leidžia minimizuoti galimą skirtingų kintamųjų reikšmių skalių poveikį klasterinės analizės rezultatams.

B9.1 pav. Klasterių sistemų ir jų WSS (*Within Cluster Sum of Squares*) reikšmių grafikas
Fig. B9.1. Graph of cluster systems and their WSS (*Within Cluster Sum of Squares*) scores

K-vidurkių metodu atliekamai klasterinei analizei vykdyti reikalinga žinoti išskiriamų klasterių kiekį. Klasterių skaičius nustatomas naudojant *wwsplot()* funkciją, tačiau gauta diagrama neleidžia daryti prielaidos apie tinkamiausią jų kiekį – kreivė neturi reikšmingų lūžių (B9.1 pav.). Papildomai klasterių skaičiui nustatyti taikoma *NbClust()* funkcija, kuri naudoja 26 skirtingus klasterių kiekio nustatymo būdus (kriterijus) ir pateikia išvadinį siūlymą, grįstą daugumos taisykle. Gautas grafikas parodo, kad nagrinėjamiems UMZ plėtros teritorijų atvejams klasifikuoti tinkamiausia laikytina 11 klasterių sistema, kuri buvo nustatyta naudojant 9 kriterijus (B9.2 pav.). Tačiau 2 ir 4 klasterių sistemos taipogi sulaukė aukštesnio įvertinimo – jos buvo pasirinktos atitinkamai 6 ir 4 kriterijų atvejais.

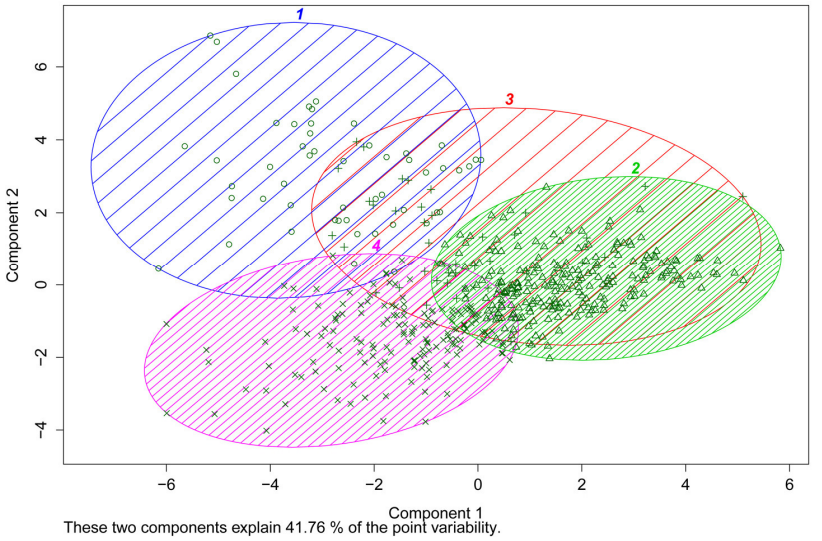

B9.2 pav. Klasterių sistemų tinkamumo grafikas
Fig. B9.2. Graph of cluster systems suitability

Patikrinus minėtų klasterių sistemų interpretavimo galimybes – naudojant *kmeans()* funkciją analizuotos klasterių centrų reikšmės ir kartu *clustplot()*[67] funkcijos pagalba buvo nagrinėjama sistemų 2D reprezentacija – paaiškėjo, kad įvairūs klasterių variantai turi trūkumų ir privalumų. Pavyzdžiui, 2-ų klasterių sistema buvo nepakankamai detali – teritorijų grupės skyrėsi pagal jose dominuojančią urbanizuotą arbą neurbanizuotą žemėnaudą. Nors didžiausią UMZ

[67] Ši funkcija PKA analizės pagalba atvaizduoja klasterius sudarančių objektų sklaidą ir tankį. Grafike skirtingos ašys perteikia komponenčių verčių skales. Šiuo konkrečiu atveju (B9.3 pav.) pirmoji komponentė perteikia gyvenamosios žemėnaudos dominavimą, o antroji – negyvenamosios.

plėtros teritorijų morfostruktūros savybių įvairovę atskleidė 11 klasterių sistema, jos rezultatų interpretavimas yra sudėtingiausias dėl didelio mišrią žemėnaudos struktūrą perteikiančių grupių skaičiaus (8 grupės iš 11). Todėl analizei atlikti buvo pasirinkta nagrinėti 4 klasterių sistemą, kuri perteikia ganėtinai aiškią skirtingo urbanizavimo laipsnio ir funkcinio pobūdžio UMZ plėtros teritorijų tipologiją (B9.3 pav.). Naudojant *aggregate()* funkciją, nustatytos skirtingoms UMZ plėtros teritorijų morfologinėms grupėms būdingos pradinių 18 kintamųjų – fizinės ir funkcinės struktūros parametrų – vidutinės reikšmės.

B9.3 pav. 4 klasterių sistemos dvimatės reprezentacijos grafikas
Fig. B9.3. 2D representation of the 4 cluster solution

Pagal gautus rezultatus UMZ plėtros teritorijas galima skirstyti į:

- urbanizuotas teritorijas su dominuojančia gyvenamąja žemėnauda (2 grupė);
- urbanizuotas teritorijas su dominuojančia pramonine-gamybine žemėnauda (3 grupė);
- dominuojančios agrarinės žemėnaudos teritorijas su urbanizuotais fragmentais (4 grupė);
- dominuojančios gamtinės žemėnaudos teritorijas su urbanizuotais fragmentais (1 grupė).

Galiausiai, nustatytos klasterių sistemos dėsningumai analizuoti lyginant skirtingas grupes sudarančių elementų pasiskirstymą pagal plėtros laikotarpį, plėtros tipą ir miesto regioną.